

แบบฟอร์ม
กรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่
อำเภอโขงเจียม ปี ๒๕๖๙

สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม
จังหวัดอุบลราชธานี

คำนำ

อำเภอโขงเจียม ดินแดน "ตะวันออกสุดเขาสยาม" ไม่เพียงแต่เป็นจุดยุทธศาสตร์ทางการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดอุบลราชธานี แต่ยังเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิสังคมที่โดดเด่น ด้วยลักษณะภูมิประเทศที่เป็นที่ราบสูงสลับภูเขาและมีแม่น้ำสายสำคัญทั้งแม่น้ำโขงและแม่น้ำมูลไหลมาบรรจบกันส่งผลให้อำเภอโขงเจียมศักยภาพสูงในการเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity Agriculture) อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจ สังคม และสภาพภูมิอากาศในปัจจุบัน การพัฒนาภาคการเกษตรแบบเดิมไม่เพียงพอต่อการสร้างความยั่งยืน สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียมจึงได้จัดทำ "กรอบพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่" ฉบับนี้ขึ้น เพื่อใช้เป็นเข็มทิศในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตร โดยมุ่งเน้นการบูรณาการทรัพยากรในท้องถิ่นเข้ากับนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เหมาะสม ภายใต้หลักการ "ตลาดนำ นวัตกรรมเสริม เพิ่มรายได้"

กรอบพัฒนาฉบับนี้ ครอบคลุมข้อมูล และสาระสำคัญ เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายสูงสุดคือ "เกษตรกรโขงเจียมมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีรายได้ที่มั่นคง และภาคการเกษตรเติบโตอย่างสมดุลไปพร้อมกับสิ่งแวดล้อม" สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม หวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วน ในการร่วมกันขับเคลื่อนภาคการเกษตรของอำเภอโขงเจียมให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนสืบไป

สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม

กุมภาพันธ์ ๒๕๖๙

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลด้านกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง
 - ๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่ ๘
 - ๑.๒ อาณาเขต ๙
 - ๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง ๑๐
๒. ลักษณะภูมิประเทศ
 - ๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม ๑๑
 - ๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน ๑๓
 - ๒.๓ กลุ่มชุดดิน ๑๔
๓. ลักษณะภูมิอากาศ
 - ๓.๑ ฤดูกาล ๑๙
 - ๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ ๒๑
๔. เส้นทางคมนาคม
 - ๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล ๒๑
 - ๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ ๒๑
๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน
 - ๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ ๒๑
 - ๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ ๒๒
๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน ๒๓

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ ๒๔
๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI ๒๕

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร
 - ๑.๑ เกษตรกร ๒๕
 - ๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร ๒๙

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ	
๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ	
๑.๑ แหล่งน้ำหลัก	๓๖
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม	๓๖
๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต	๓๙
๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก	๔๐
๑.๕ ต้นทุนการผลิต	๔๐
๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด	๔๐
๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๔๒
๒. การวิเคราะห์ Supply chain	๔๓
บทที่ ๓ บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	
๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ	๔๕
๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๔๘
บรรณานุกรม	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
๑	แสดงเขตการปกครอง	๑๐
๒	แสดงสรุปเขตการปกครอง	๑๑
๓	แสดงพื้นที่ป่าไม้	๑๒
๔	แสดงข้อมูลฤดูกาล	๒๐
๕	แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี	๒๑
๖	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง	๒๒
๗	แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก	๒๒
๘	แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๒๒
๙	แสดงข้อมูลบ่อน้ำบาดาล	๒๒
๑๐	แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน	๒๓
๑๑	แสดงข้อมูลด้านพืช	๒๔
๑๒	แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์	๒๔
๑๓	แสดงข้อมูลด้านประมง	๒๕
๑๔	แสดงจำนวนครัวเรือน และประชากร	๒๕
๑๕	แสดงจำนวนหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ	๒๕
๑๖	แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ	๒๖
๑๗	แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน	๒๖
๑๘	แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์	๒๖
๑๙	แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร	๒๙
๒๐	แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์	๒๙
๒๑	แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	๓๐
๒๒	แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ	๓๑
๒๓	แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์	๓๒
๒๔	แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร	๓๒
๒๕	แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร	๓๓
๒๖	แสดงข้อมูลปราชญ์ชาวบ้าน	๓๓
๒๗	แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	๓๔

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
๒๘	แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่	๓๕
๒๙	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว	๓๖
๓๐	แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว	๓๗
๓๑	แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม	๓๘
๓๒	แสดงต้นทุนการผลิต	๔๐
๓๓	แสดงเกษตรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่	๔๑
๓๔	แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่	๔๒
๓๕	แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้าเกษตรสำคัญ อำเภอโขงเจียม	๔๓
๓๖	แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief)	๔๕
๓๗	แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่	๔๘

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ	๑๐
๒	แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ	๑๒
๓	แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอ	๑๓
๔	แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ	๑๙
๕	แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ	๒๓
๖	แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูก.....	๓๖
๗	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูก..... (พื้นที่ปลูกจริง)	๓๗
๘	แผนที่แสดงพื้นที่ปลูก..... ตามระดับชั้นความเหมาะสม	๓๘
๙	แสดงปฏิทินการเพาะปลูก	๔๐
๑๐	แสดงวิธีการตลาดอำเภอ	๔๑

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

ข้อมูลตัวยกกายภาพ

๑. ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอโขงเจียม เป็นอำเภอที่มีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน เดิมทีชื่อบ้านโขงเจียม โดยมีสมมุติฐานจากประวัติศาสตร์ลาว เขตนครจำปาศักดิ์ ในสมัยเจ้าสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูร (เจ้านอกษัตริย์) ได้แต่งตั้งให้ทำหลวง ซึ่งเป็นบุตรพระละงุมให้เป็นขุนนักเฒ่า ไปรัก "บ้านโขงเจียม" ประมาณ พ.ศ. ๒๒๕๖ โดยทั่วไปชาวบ้านเรียกบ้านโขงเจียมว่า บ้านเจียมใต้ มีผู้ปกครองสี่คนในช่วงต่อมาไม่ปรากฏ ครั้นถึงสมัยของขุนนักราชมาอินทร์ ผู้รักษา "บ้านโขงเจียม" ได้กระทำความผิดฉ้อโกง เจ้าเมืองนครจำปาศักดิ์ (โย) จึงจับมาลงโทษปลดออกแล้วจึงมีหนังสือกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ขอตั้งทำมาหาอินทร์บุตรขุนนักอินทวงษ์ให้เป็นพระกำแหงสงคราม แล้วยกฐานะ "บ้านโขงเจียม" ขึ้นเป็นเมือง "โขงเจียม" ในปี พ.ศ. ๒๓๖๔ ขึ้นตรงต่อนครจำปาศักดิ์

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๓๖๘ เกิดขบถอนุวงศ์แห่งนครเวียงจันทน์ พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ปราบขบถเสร็จสิ้นแล้ว ในปี พ.ศ. ๒๓๗๑ จึงได้โปรดเกล้าฯ ให้เมืองโขงเจียมขึ้นตรงต่อ เมืองเขมราฐ ในคราวปรับปรุงปกครอง ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ระหว่างปี พ.ศ. ๒๔๔๓ - ๒๔๔๕ ได้มีการลดฐานะจากเมืองโขงเจียม เป็นอำเภอโขงเจียมขึ้นกับจังหวัดอุบลราชธานี

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ ได้เกิดขบถผีบุญ ซึ่งขณะนั้นเจ้าอุปฮาดจันทา เป็นผู้รักษาเมืองถูกฆ่าเมื่อบ้านเมืองสงบ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้โปรดเกล้าฯ แต่งตั้งทำบุญอิสารวงษ์เจียม เป็นนายอำเภอคนแรกของอำเภอโขงเจียม ในปี พ.ศ. ๒๔๕๔

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ ไทยเสียดินแดนฝั่งขวาของแม่น้ำโขงให้ฝรั่งเศส ชาวบ้านที่รักความเป็นไทได้พากันอพยพเข้ามาตั้งบ้านเรือนที่บ้านคันทนกอ ให้ชื่อว่าเมืองสุวรรณวารี โดยการนำของเจ้าอุปฮาด (คำพัน) และพระอุบลกิจประชากรช่วงนั้นอำเภอโขงเจียมได้แบ่งการปกครอง ออกเป็น ๓ ส่วนคือ

ส่วนที่ ๑ ทำบุญอิสาร วงษ์เจียม อยู่บ้านนาคอ มีหน้าที่เก็บส่วย ๗ ตำบล คือตำบลสำโรง (ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี) ตำบลนาโพธิ์กลางตำบลหนามแท่ง ตำบลลาดควาย ตำบลสงยาง ตำบลวาริน ตำบลเอ็ดใหญ่ ตำบลนาคำ (รายชื่อ ๕ ตำบลช่วงท้ายนี้ปัจจุบันอยู่ในเขตอำเภอ ศรีเมืองใหม่)

ส่วนที่ ๒ พระราชพงศา อยู่ที่บ้านคำไหล หรือเมืองวารินชำราบ ปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตอำเภอศรีเมืองใหม่ มีหน้าที่เก็บส่วย ตำบลวารินและตำบลคำไหล

ส่วนที่ ๓ เจ้าอุปฮาด (คำพัน) อยู่ที่บ้านคันทนกอ ถูกยกฐานะเป็นเมืองสุวรรณวารี มีหน้าที่เก็บส่วยตำบลบ้านด่าน และตำบลห้วยยาง

ในปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ทำบุญอิสาร วงษ์เจียม กระทำความผิดทางราชการจึงสั่งปลด หลวงศรีอาชญา ซึ่งอยู่บ้านสุวรรณวารี ได้รับแต่งตั้งให้เป็นนายอำเภอโขงเจียม จากนั้นจึงได้ย้ายที่ว่าการจากบ้านนาคอ ไปตั้งที่ทำการอยู่เมืองสุวรรณวารีและเปลี่ยนชื่ออำเภอโขงเจียมว่าอำเภอสุวรรณวารี ในปี พ.ศ. ๒๔๕๘ เกิดฟ้าผ่ากุฏิวัดบ้านสุวรรณวารี ทำให้พระ มีพระพันธ์ และสามเณรศรีจันทร์ ถึงแก่กรรมภาพไปพร้อมกับไฟไหม้กุฏิ ในปีเดียวกันนั้นหลวงศรีอาชญา ผู้เป็นนายอำเภอชรามากจึงได้ถึงแก่กรรม พวกชาวบ้านพากันขวัญเสียหว่านว่าเป็นเมืองอาถรรพ์จึงพากันอพยพหนี และเห็นว่าสถานที่ตั้งอำเภอสุวรรณวารี ที่เดิมไม่เหมาะสมจะเป็นที่ตั้งอำเภอต่อไป จึงพิจารณาเลือกเอาบ้านด่านปากมูลเป็นที่ตั้งทำการอำเภอ แห่งใหม่ แต่ยังคงเรียกว่าอำเภอสุวรรณวารีเช่นเดิม

ในปี พ.ศ.๒๔๕๘ ทางราชการได้แต่งตั้งให้หลวงแก้วกาญจนเขต (ม.ร.ว.คอยอรุณวงศ์ ณ อยุธยา) เป็นนายอำเภอสุวรรณวารี ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๘๒ ทางราชการได้เปลี่ยนชื่ออำเภอสุวรรณวารี เป็นอำเภอโขงเจียม เพื่อรักษาชื่อเมืองโขงเจียมเดิมไว้ มูลเหตุที่เลือกเอาบ้านด่านปากมูล เป็นที่ตั้งอำเภอ เพราะบ้านด่านปากมูลตั้งอยู่ที่ปากแม่น้ำมูล ซึ่งไหลมาบรรจบแม่น้ำโขงอันเป็นเส้นทางคมนาคม ที่เข้าสู่จังหวัดอุบลราชธานีสะดวกแก่การตรวจตราบุคคลและสินค้าที่ผ่านเข้าออกระหว่างประเทศไทยกับประเทศลาว

ในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ นายผล ไตรสาร ซึ่งเป็นนายอำเภอขณะนั้น ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอ โขงเจียม ไปตั้งที่บ้านคำบอน (โนนหมาจอก) ตำบลนาคำ ซึ่งเป็นอำเภอศรีเมืองใหม่ในปัจจุบัน จัดการปกครองเป็น ๗ ตำบล คือ ตำบลนาคำ ตำบลวาริน ตำบลคำไหล ตำบลสงยาง ตำบลเอ็ดใหญ่ ตำบลลาดควายและตำบลหนามแท่ง

สาเหตุที่ย้ายที่ทำการอำเภอไปตั้งที่บ้านคำบอน เนื่องจากพิจารณาเห็นว่าที่ตั้งอำเภอเดิมไม่ได้เป็นศูนย์กลางในการปกครองหมู่บ้าน ไม่สะดวกต่อการติดต่อประสานงานในระดับอำเภอและจังหวัด

ขณะเดียวกันที่ตั้งอำเภอโขงเจียมเดิมซึ่งตั้งอยู่ ณ บ้านด่านปากมูล ทางราชการประกาศตั้งให้เป็นกิ่งอำเภอบ้านด่าน มีเขตปกครองแบ่งได้ ๓ ตำบล คือ ตำบลโขงเจียม ตำบลห้วยยาง และตำบลนาโพธิ์กลาง มีนายจิตร สุวรรณโลละ ทำหน้าที่เป็นปลัดอำเภอหัวหน้ากิ่ง ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๐๒ ได้รับการยกฐานะให้เป็นอำเภอบ้านด่าน มีเขตการปกครองแบ่งได้ ๖ ตำบล คือ ตำบลโขงเจียม ตำบลคำเขื่อนแก้ว ตำบลหนองแสงใหญ่ ตำบลห้วยไผ่ ตำบลห้วยยาง และตำบลนาโพธิ์กลาง

เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๑๔ ทางราชการได้พิจารณาเห็นว่า คำว่าโขงเจียมเป็นชื่อดั้งเดิมของอำเภอบ้านด่าน เพื่อความเหมาะสม จึงได้เปลี่ยนชื่ออำเภอโขงเจียมให้เป็นอำเภอศรีเมืองใหม่และคืนชื่อโขงเจียมให้กับชาวอำเภอบ้านด่าน อำเภอบ้านด่านจึงเปลี่ยนชื่อเป็นอำเภอโขงเจียมดังเดิม

ครั้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๔ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ ได้มีพระราชกฤษฎีกาตั้งอำเภอสิรินธร ให้นำพื้นที่ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอโขงเจียมอยู่ในเขตอำเภอสิรินธรด้วยจึงทำให้อำเภอ โขงเจียมเหลือเขตการปกครอง จำนวน ๕ ตำบล จนถึงปัจจุบัน มีนายอำเภอ ๔๒ คน

มีขนาดพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๗๙๕ ตารางกิโลเมตร (๔๙๖,๘๗๕ ไร่) มีแม่น้ำสายสำคัญคือ แม่น้ำโขง และแม่น้ำมูล

๑.๒ อาณาเขต

อำเภอโขงเจียม มีอาณาเขตติดต่อกับอำเภอและจังหวัดใกล้เคียง ดังนี้

- ทิศเหนือ ติดต่อกับอำเภอศรีเมืองใหม่
- ทิศตะวันออก ติดต่อกับแขวงสาละวันและแขวงจำปาสัก(ประเทศลาว)
- ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอสิรินธร
- ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอพิบูลมังสาหารและอำเภอศรีเมืองใหม่

ภาพที่ ๑ แผนที่แสดงอาณาเขตติดต่ออำเภอ
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม พ.ศ ๒๕๖๙)

๑.๓ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็นจำนวน ๑ เทศบาล ๕ อบต. ๕ ตำบล ๕๒ หมู่บ้าน

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาลตำบล จำนวน ๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๕ แห่ง

ตารางที่ ๑ แสดงเขตการปกครอง

ตำบล หมู่ที่	ตำบลโขงเจียม	ตำบลห้วยยาง	ตำบลนาโพธิ์ กลาง	ตำบลห้วยไผ่	ตำบลหนองแสงใหญ่
๑	บ้านด่านเก่า	บ้านห้วยยาง	บ้านนาโพธิ์กลาง	บ้านห้วยไผ่	บ้านหนองแสงใหญ่
๒	บ้านด่านใหม่	บ้านหนองฮี	บ้านนาโพธิ์ใต้	บ้านห้วยหมาก	บ้านวังสะแบงใต้
๓	บ้านห้วยสะ คาม	บ้านาบัว	บ้านคันท่าเกวียน	บ้านกุ่ม	บ้านวังสะแบงเหนือ
๔	บ้านหัวเหว	บ้านโพนแพง	บ้านหนองฝือ	บ้านตามุย	บ้านดงบาก
๕	บ้านตุงสูง	บ้านดงดิบ	บ้านปากลา	บ้านท่าลั้ง	บ้านดงมะไฟ

๖	บ้านปากห้วย แคน	บ้านดงແดบ	บ้านทุ่งนาเมือง	บ้านหนองซ้อง	บ้านหนองแสงน้อย
๗	บ้านห้วยหมาก ใต้	บ้านปะไห	บ้านชะซอม	บ้านหนองฝือ น้อย	บ้านวังอ่าง
๘	บ้านเวินบึก	บ้านเหล่าเจริญ	บ้านนาโพธิ์เหนือ	บ้านถ้ำป่อง	บ้านกุดเรือคำ
๙	บ้านดอน สวรรค์	บ้านนาบัวใต้	บ้านโนนสวรรค์	บ้านห้วยหมาก เหนือ	บ้านวังใหม่
๑๐	บ้านท่าแพ	บ้านดงແดบ	บ้านหนองเจริญ	บ้านห้วยไผ่	
๑๑	บ้านหัวเหว พัฒนา	บ้านาดอนใหญ่			
๑๒	บ้านผาประตู่ ทอง				

ที่มา : ที่ว่าการอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี, พ.ศ ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒ แสดงสรุปเขตการปกครอง

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด (ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวน หมู่บ้าน	จำนวน บ้าน (ครัวเรือน)
โขงเจียม	๑๒๒,๖๑๔	๑	๑	๑๒	๑,๓๒๓
ห้วยยาง	๘๗,๕๐๐	๑	-	๑๑	๑,๙๓๖
นาโพธิ์กลาง	๑๖๓,๑๒๕	๑	-	๑๐	๑,๖๖๔
ห้วยไผ่	๘๑,๒๕๐	๑	-	๑๐	๑,๐๐๘
หนองแสงใหญ่	๔๒.๓๘๖	๑	-	๙	๑,๓๓๐
รวม	๗๙๖,๘๗๕	๕	๑	๕๒	๗,๒๖๑

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ ๒๕๖๙

๒. ลักษณะภูมิประเทศ

๒.๑ สภาพพื้นที่ภูเขา ป่าไม้ ที่ราบสูง ที่ราบลุ่ม

อำเภอโขงเจียม มีสภาพพื้นที่เป็นสภาพโดยทั่วไป เป็นที่ราบสูงและเนินเขาสูงชัน ลักษณะสูงต่ำสลับกันทั่วพื้นที่ ลักษณะทางธรณีวิทยาเกิดจากการแยกตัวของผิวโลก และเป็นที่ราบเชิงเขาและ ภูเขาหินทราย ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทรายมีป่าดงนาทามซึ่งเป็นป่าดิบแล้งค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งต้นน้ำของลำห้วยหลายสายพื้นที่ด้านตะวันออกของตำบลติดต่อกับ ส.ป.ป. ลาว โดยมีแม่น้ำโขงเป็นแนวเขตธรรมชาติ

ภาพที่ ๒ แผนที่แสดงพื้นที่ป่าไม้อำเภอ

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ ๒๕๖๙

ตารางที่ ๓ แสดงพื้นที่ป่าไม้

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	พื้นที่ป่าไม้ (ไร่)	คิดเป็นร้อยละ
โขงเจียม	๑๒๒,๖๑๔	๓๐,๕๐๖	๒๑.๗๑
ห้วยยาง	๘๗,๕๐๐	๒๐,๕๖๔	๑๔.๖๔
นาโพธิ์กลาง	๑๖๓,๑๒๕	๖๘,๔๐๖	๔๗.๙๘
ห้วยไผ่	๘๑,๒๕๐	๑๖,๕๙๘	๑๑.๘๑
หนองแสงใหญ่	๔๒,๓๘๖	๕,๔๒๗	๓.๘๖
รวม	๗๙๖,๘๗๕	๑๔๐,๕๐๑	๑๐๐

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ ๒๕๖๙

๒.๒ สภาพพื้นที่ ความลาดชัน

อำเภอโขงเจียม ตั้งอยู่ในบริเวณที่ลาดเชิงซ้อน (Slope complex) ลักษณะเป็นภูเขาหรือเทือกเขาที่มีความลาดชันมากกว่า ๓๕ เปอร์เซ็นต์ ลักษณะโดยทั่วไปเป็นที่สูงต่ำ เป็นที่ราบสูงลาดเอียงไปทางตะวันออกมีแม่น้ำโขง เป็นแนวเขตกันจังหวัดอุบลราชธานีกับสาธารณรัฐ ประชาธิปไตย แม่น้ำมูลซึ่งไหลผ่านกลางจังหวัด จากทิศตะวันตกมายังทิศตะวันออกแล้วไหลลงสู่แม่น้ำโขง ที่อำเภอ โขงเจียม

ภาพที่ ๓ แผนที่แสดงความลาดชันอำเภอโขงเจียม

(ที่มา : <https://www.yotathai.com/yotanews/contour-map-๗๗>, พ.ศ ๒๕๖๙)

๒.๓ กลุ่มชุดดิน

ดินในอำเภอโขงเจียม มีกลุ่มชุดดินเหมาะสมกับการปลูกพืชจำนวน ๑๓ กลุ่มชุดดิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

๑) กลุ่มชุดดินที่ ๑๗

ชุดดิน ชุดดินบุญทริก (Bt) ชุดดินสายบุรี (Bu) ชุดดินเขมราฐ (Kmr) ชุดดินโคกเคียน (Ko) และชุดดินหล่มเก่า (Lk) ชุดดินสุโขทัย (Pi) ชุดดินปากคม (Pkm) ชุดดินร้อยเอ็ด (Re) ชุดดินเรณู (Rn) ชุดดินสงขลา (Sng) และชุดดินวิสัย (Vi)

ลักษณะเด่น เป็นกลุ่มดินร่วนปนทรายสีเทาถึงมาก มีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบมีเนื้อที่เป็นดินร่วนปนทราย หรือดินร่วนเหนียวปนทรายบางพื้นที่มีชั้นลูกรังในดินล่าง ช่วงความลึก 50-100 ซม. หรือมีสภาพค่อนข้างสูง ดินบนมีสีน้ำตาลหรือเทา ดินล่างมีสีเทาถึงจุดประสีน้ำตาล สีเหลือง หรือสีแดงของศิลาแลงอ่อน การระบายน้ำเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด และมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน

ปัญหา เป็นดินปนทรายทำให้มีความสามารถในการอุ้มน้ำและดูดซับธาตุอาหารค่อนข้างต่ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำบางพื้นที่ขาดแคลนน้ำและมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน ทำให้ความเสียหายให้กับพื้นที่ไม่ชอบน้ำ

แนวทางการจัดการ การปลูกข้าว ปล่อยให้มีความชื้นเพื่อล้างเกลือออกไปจากพื้นที่ เลือกพันธุ์ข้าวที่ทนเค็มมาปลูก พร้อมปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ เช่น ไก่กบตอซังปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี การปลูกพืชไร่พืชผักหรือไม้ผล เตรียมแปลงปลูกโดยการชุดดินให้สันร่องกว้าง 6-8 เมตร ร่องคูน้ำ กว้าง 1.0-1.5 เมตร ลึก 0.5-1.0 เมตร และมีคันดินอัดแน่นล้อมรอบเพื่อป้องกันน้ำแช่ขังปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ ปุ๋ยพืชสด ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี

๒) กลุ่มชุดดินที่ ๒๕hi

ชุดดิน ศรีเมืองใหม่

ลักษณะเด่น เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนดินล่างเป็นดินเหนียวหรือดินร่วนปนดินเหนียวที่เป็นกรวดหรือลูกรังปะปนเป็นปริมาณมาก มีจุดประสีน้ำตาลปนเหลือง สีเทาอ่อน หรือสีน้ำตาลปนเทา ได้ชั้นดินลูกรังอาจพบชั้นดินเหนียวที่มีศิลาแลงอ่อนปะปน เกิดจากวัตถุต้นกำเนิดดิน พวกตะกอนลำน้ำที่บอยอยู่บนชั้นหินผุ พบบริเวณพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ตามลานตะพักลำน้ำระดับต่ำและระดับกลาง น้ำแช่ขังลึก ๓๐ ซม. นาน ๓ - ๔ เดือน เป็นดินตื้น ส่วนใหญ่มีการระบายน้ำค่อนข้างเร็ว ความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติต่ำ pH ประมาณ ๔.๕-๖.๐ ได้แก่ ชุดดินเพ็ญ อัน และม่วงค่อม ปัจจุบันบริเวณดังกล่าวใช้ทำนา บางแห่งเป็นป่าละเมาะหรือป่าเต็งรัง

ปัญหา ดินตื้นเป็นทรายมีชั้นลูกรังศิลาแลงยากแก่การไถพรวน และ ชุดเจาะ น้ำซึมผ่านชั้นดินได้เร็ว ปานกลาง ถึงช้ามาก มีการอุ้มน้ำต่ำถึงปานกลาง ฤดูฝน น้ำแช่ขัง นาน ๓ - ๔ เดือน ความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ มักขาดน้ำ

แนวทางการจัดการ เป็นดินตื้น เพราะมีชั้นกรวดหรือลูกรังปะปนในเนื้อดินอยู่มาก ดินมีการระบายน้ำเร็ว มักมีน้ำท่วมขังในฤดูฝน จึงมีศักยภาพที่เหมาะสมที่จะใช้ทำนา ส่วนฤดูแล้งสามารถปลูกพืชไร่ที่ระบบรากสั้น รวมทั้งพืชผักบางชนิดได้ สำหรับการปลูกไม้ผลและพืชไร่เศรษฐกิจในกลุ่มชุดดินนี้ไม่เหมาะสม เนื่องจากดินมีศักยภาพทางการเกษตรต่ำ มีปัญหาเรื่องดินตื้น และการระบายน้ำเร็ว แล้วยังมีปัญหาในการเขตกรรมด้วย การจะเพิ่มศักยภาพของดินนี้กระทำได้ลำบากและต้องลงทุนสูง การเปลี่ยนสภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินอาจพัฒนาเป็นทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์หรือปลูกป่าไม้โตเร็วทดแทน

๓) กลุ่มชุดดินที่ ๔๙

ชุดดิน ชุดดินบรปือ (Bb) ชุดดินโพนพิสัย (Pp) ชุดดินสกล (Sk) และชุดดินสระแก้ว (Ska)

ลักษณะเด่น เนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ดินล่างเป็นดินเหนียวปนลูกรังหรือเศษ หิน ทราย ดินมีสีน้ำตาลหรือเหลือง ไตลงไปเป็นดินเหนียวสีเทา มีจุดประสีน้ำตาล สีแดง และศิลาแลงอ่อนปะปนอยู่ด้วย เป็นจำนวนมาก อาจพบชั้นหินทรายหรือหินดินดานที่ผุพังสลายตัวในชั้นถัดไป พบบริเวณพื้นที่ดอน มีลักษณะเป็น ลูกคลื่น มีความลาดชัน ๓ - ๒๐ % เป็นดินตื้นถึงตื้นมาก มีการระบายน้ำดีระดับน้ำใต้ดินอยู่ลึกกว่า ๒ เมตร มีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติค่า PH ๕.๐ - ๖.๕

ปัญหา ดินตื้นปนลูกรังแน่นทึบ มีชั้นศิลาแลงและหินพื้นน้ำซึมผ่านชั้นดินได้ปานกลางถึงช้า การอุ้มน้ำของดินต่ำถึงปานกลาง ดินมีการ

แนวทางการจัดการ มีศักยภาพค่อนข้างไม่เหมาะสมถึงไม่เหมาะสม ในการปลูกพืชโดยทั่วไป เนื่องจากเป็นดินตื้นถึงตื้นมาก ถ้าจะใช้ปลูกพืชไร่ต้องมีหน้าดินบนหนาไม่ต่ำกว่า ๑๕ ซม.และจะต้องเลือกพืชรากตื้น มากปลูก

๔) กลุ่มชุดดินที่ ๓๘

ชุดดิน ชุดดินเซียงใหม่ (Cm) ชุดดินชุมพลบุรี (Chp) ชุดดินดอนเจดีย์ (Dc) ชุดดินไทรงาม (Sg) และชุดดินท่าม่วง (Tm)

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบลึกมากที่เกิดจากตะกอนริมแม่น้ำ มีปฏิกริยาดินเป็นกรด เล็กน้อยถึงเป็นกลางการระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ปานกลาง

ปัญหา เนื้อดินค่อนข้างเป็นทราย ขาดแคลนน้ำในระยะที่ฝนทิ้งช่วงนาน บางพื้นที่อาจมีน้ำท่วมขัง หรือไหลบ่าท่วมขังอย่างฉับพลันในระยะที่มีฝนตกหนัก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนให้มีการปลูกพืชบำรุงดินอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอกปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น มีการใช้ปุ๋ยเคมีตามชนิดพืชที่ปลูก เพื่อรักษาความสามารถในการผลิตของดินไว้ไม่ให้เสื่อมโทรมลง จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ปลูกไม้ผล เลือกพื้นที่ที่ไม่เสี่ยงต่อการท่วมขังของน้ำ ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก จัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๕) กลุ่มชุดดินที่ ๕๖

ชุดดิน ชุดดินลาดหญ้า (Ly) ชุดดินภูสะนา (Ps) และชุดดินโพงาม (Png)

ลักษณะเด่น กลุ่มดินลึกปานกลางถึงชั้นหินพื้น เศษหิน ก้อนกรวดหรือลูกรัง ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัด การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินลึกปานกลางถึงชั้นหินพื้น เศษหิน ก้อนกรวดหรือลูกรัง ขาดแคลนน้ำ และเกิดการชะล้างหลายสูญเสียหน้าดินในพื้นที่ลาดชัน บางพื้นที่เป็นดินกรดจัดมาก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลูกพืชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ ปลูกพืชปุ๋ยสด มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน ปลูกพืชสลับเป็นแถบ ทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม

มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ปลูกพืชคลุมดิน มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม สร้างคันดิน ทำชั้นบันได ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๖) กลุ่มชุดดินที่ ๓๕

ชุดดิน ชุดดินดอนไร่ (Dr) ชุดดินด่านซ้าย (Ds) ชุดดินห้างฉัตร (Hc) ชุดดินโคราช (Kt) ชุดดินมาบบอน (Mb) ชุดดิน สดึก (Suk) ชุดดินวาริน (Wn) และชุดดินยโสธร (Yt)

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนละเอียดถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดดินเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และในพื้นที่ที่มีความลาดชันดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน บางพื้นที่ดินเป็นกรดจัดมาก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๒๐๐-๓๐๐ กิโลกรัม/ไร่ ปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การทำชั้นบันได หรือการสร้างคันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำ และมีระบบการให้น้ำในแปลงปลูก พื้นที่ที่เป็นกรดจัดมาก ควรใช้วัสดุปูน ๐.๕-๑.๐ กิโลกรัม/หลุม

๗) กลุ่มชุดดินที่ ๔๑

ชุดดิน ชุดดินบ้านไผ่ (Bpi) ชุดดินคำบง (Kg) และชุดดินมหาสารคาม (Msk)

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายหนาปานกลาง ที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ทั่วยุ่บนชั้นดินที่มีเนื้อดินเป็นดินร่วนปนดินเหนียว หรือดินร่วนเหนียวปนทรายแป้ง ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงปานกลาง การระบายน้ำดี อยู่บนชั้นดินที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินทรายหนาปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำนาน ในระยะที่ฝนตกหนักจะมีน้ำขังหรือเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชหมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในพื้นที่ต่ำควรทำร่องหรือทางระบายน้ำ เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณรากพืชปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ทำร่องระบายน้ำระหว่างแถวปลูก เพื่อป้องกันน้ำขังบริเวณรากพืช ปลูกพืชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน หรือปลูกพืชแซม ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น พัฒนาแหล่งน้ำและระบบการให้น้ำในแปลงปลูก ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมี หรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๘) กลุ่มชุดดินที่ ๔๔

ชุดดิน ชุดดินจันทีก (Cu) ชุดดินด้านชุดทด (Dk) และชุดดินน้ำพอง (Ng)

ลักษณะเด่น กลุ่มดินทรายหนาที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือตะกอนเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดเล็กน้อยถึงเป็นกลาง การระบายน้ำค่อนข้างมาก ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินทรายหนา ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำนาน หน้าดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลาย สูญเสียหน้าดิน เกิดเป็นร่องทั่วไปในแปลงปลูก

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก จัดระบบการปลูกพืชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปี ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือโกลบพีชปุ๋ยสด ได้แก่ หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ โกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดินหรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก การปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูก ด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม ปลูกพืชคลุมดิน วัสดุคลุมดิน ปลูกพืชแซม ทำแนวรั้ว หรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต มีการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับการใช้ปุ๋ยหมัก หรือปุ๋ยคอก ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๙) กลุ่มชุดดินที่ ๖๐

ชุดดิน ดินตะกอนลำน้ำเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดี (AC-wd : Alluvial Complex, well drained)

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนที่เกิดจากดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และในพื้นที่ที่มีความลาดชันดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือโกลบพีชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ โกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน หรือปลูกพืชหมุนเวียน พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก การปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การสร้างคันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๑๐) กลุ่มชุดดินที่ ๔๐

ชุดดิน ชุดดินจักราช (Ckr) ชุดดินชุมพวง (Cpg) ชุดดินหุบกระพง (Hg) ชุดดินห้วยแกลง (Ht) ชุดดินสันป่าตอง (Sp) และชุดดินยางตลาด (Yl)

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบลึกถึงลึกมากที่เกิดจากตะกอนลำน้ำหรือวัตถุต้นกำเนิดเนื้อหยาบ ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดหรือเป็นกลาง การระบายน้ำดีถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือโกลบพีชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘

กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก การปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำขั้นบันได คันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

๑๑) กลุ่มชุดดินที่ ๓๗fl

ชุดดินพล Series Pho

ลักษณะเด่น เป็นดินลึก ดินบนเป็นดินร่วนถึงดินร่วนปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลเข้ม ดินล่างเป็นดินร่วนเหนียวปนทราย สีน้ำตาลหรือน้ำตาลอ่อน และเป็นดินเหนียวหรือดินเหนียวปนทรายแปงสีเทาปนชมพูหรือเทาในชั้นดินล่างลึกลงไป ช่วงเปลี่ยนแปลงเนื้อดินเป็นดินเหนียว

ปัญหา ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ เสี่ยงต่อการขาดแคลนน้ำ

แนวทางการจัดการ ดินมีโอกาสขาดแคลนน้ำได้โดยเฉพาะในช่วงฝนทิ้งหากใช้ปลูกข้าว หากใช้ปลูกพืชไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น ควรทำทางระบายน้ำออกจากพื้นที่ และควรมีระบบการจัดการน้ำเพื่อให้พอ ต่อความต้องการของพืชในช่วงแล้ง ควรจัดการดินและปุ๋ยที่เหมาะสมกับชนิดพืช

๑๒) กลุ่มชุดดินที่ ๓๗ (๓๗b)

ชุดดิน ชุดดินบ่อไทย (Bo) ชุดดินนาคู (Nu) และชุดดินทับเสลา (Tas)

ลักษณะเด่น กลุ่มดินร่วนหยาบลึกปานกลาง ที่เกิดจากการสลายตัวหรือพัดพาตะกอนเนื้อหยาบ มาทับถมบนชั้นหินผุในช่วงความลึก ๕๐-๑๐๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดจัดมาก การระบายน้ำดี ถึงดีปานกลาง ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ ในพื้นที่ที่มีความลาดชัน ดินง่ายต่อการถูกชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดิน

แนวทางการจัดการ ปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒-๓ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพริ้ว ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๔-๖ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยไว้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีวัสดุคลุมดิน ปลูกพืชหมุนเวียน หรือปลูกพืชสลับเป็นแถบ พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก การปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๕๐x๕๐x๕๐ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๐-๓๕ กิโลกรัม/หลุม ร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น ทำขั้นบันได คันดิน ปลูกพืชคลุมดิน ปลูกพืชแซม วัสดุคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานหญ้าแฝกเฉพาะต้น ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

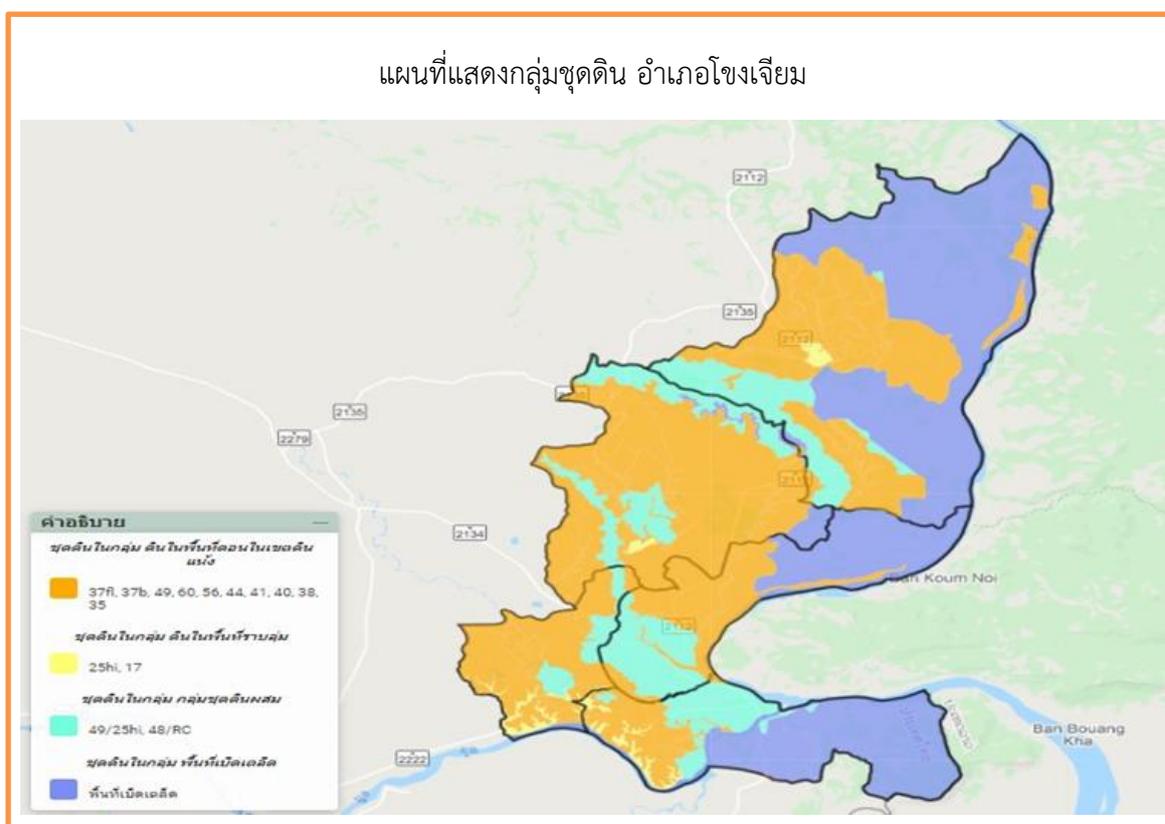
๑๓) กลุ่มชุดดินที่ ๔๘/RC

ชุดดิน ชุดดินแมร์ิม (Mr) ชุดดินน้ำซุน (Ncu) ชุดดินพะเยา (Pao) และชุดดินท่ายาง (Ty)

ลักษณะเด่นกลุ่มดินตื้นถึงกึ่งหินหรือเศษหิน และอาจพบชั้นหินพื้นภายในความลึก ๑๕๐ ซม. จากผิวดิน ปฏิกริยาดินเป็นกรดถึงเป็นกลาง การระบายน้ำดี ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ปัญหา เป็นดินตื้นถึงชั้นกึ่งกรวดหรือลูกรังหนามาก ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ขาดแคลนน้ำ และเกิดการชะล้างพังทลายสูญเสียหน้าดินได้ง่าย ในพื้นที่ที่มีความลาดชันสูง

แนวทางการจัดการ พื้นที่ดินตื้นมากหรือมีก้อนกรวดหรือลูกรังบริเวณหน้าดินมาก ไม่ควรนำมาใช้ประโยชน์ ปล่อยให้ให้เป็นป่า พื้นที่เลี้ยงสัตว์หรือปลูกไม้ใช้สอยโตเร็ว การปลูกพืชไร่หรือพืชผัก เลือกพื้นที่ที่มีหน้าดินหนาและมีสภาพพื้นที่ค่อนข้างราบเรียบ จัดระบบการปลูกพืชให้หมุนเวียนตลอดทั้งปีและปลูกพืชบำรุงดินร่วมอยู่ด้วย ปรับปรุงดินด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๓-๔ ตัน/ไร่ หรือไถกลบพืชปุ๋ยสด (หวานเมล็ดถั่วพรี ๑๐-๑๒ กิโลกรัม/ไร่ เมล็ดถั่วพุ่ม ๘-๑๐ กิโลกรัม/ไร่ หรือปอเทือง ๖-๘ กิโลกรัม/ไร่ ไถกลบระยะออกดอก ปล่อยให้ ๑-๒ สัปดาห์) ร่วมกับการใช้ปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ไถพรวนและปลูกพืชตามแนวระดับ มีวัสดุคลุมดิน หรือทำแนวรั้วหญ้าแฝก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก การปลูกไม้ผล ชุดหลุมปลูกขนาด ๗๕x๗๕x๗๕ ซม. ปรับปรุงหลุมปลูกด้วยหน้าดินร่วมกับปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก ๒๕-๕๐ กิโลกรัม/หลุม มีระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เช่น การสร้างคันดิน ทำชั้นบันได ทำฐานปลูกเฉพาะต้น ปลูกพืชคลุมดิน ทำแนวรั้วหรือทำฐานเฉพาะต้นหญ้าแฝก ในช่วงเจริญเติบโต ก่อนเก็บผลผลิตและภายหลังเก็บผลผลิต ใช้ปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีหรือปุ๋ยอินทรีย์น้ำ ตามชนิดพืชที่ปลูก พัฒนาแหล่งน้ำและจัดระบบการให้น้ำในแปลงปลูก

ภาพที่ ๔ แผนที่แสดงกลุ่มชุดดินอำเภอ
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน, พ.ศ ๒๕๖๙)

๓. ลักษณะภูมิอากาศ

๓.๑ ฤดูกาล

ฤดูกาล สามารถแบ่งได้เป็น ๓ ฤดู คือ

๑. ฤดูร้อนเริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงประมาณกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงที่เปลี่ยนจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ (หรือที่เปลี่ยนจากฤดูหนาวเข้าสู่ฤดูฝน) เป็นระยะที่ทั่วโลกเหนือหันเข้าหาดวงอาทิตย์ โดยเฉพาะในเดือนเมษายนประเทศไทยจะเป็นประเทศหนึ่งที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่

ลำแสงของดวงอาทิตย์ จะตั้งฉากกับผิวพื้นโลกในเวลาเที่ยงวัน ทำให้ได้รับความร้อนจากดวงอาทิตย์อย่างเต็มที่ จึงทำให้สภาวะอากาศร้อนอบอ้าวโดยทั่วไป ในฤดูนี้แม้ว่าประเทศไทยอากาศจะร้อนและแห้งแล้ง แต่ในบางครั้งอาจมีมวลอากาศเย็นจากประเทศจีนแผ่ลงมาถึงประเทศไทยตอนบนได้ ทำให้เกิดการปะทะกันระหว่างมวลอากาศเย็น ที่แผ่ลงมา กับมวลอากาศร้อนที่ปกคลุมอยู่เหนือประเทศไทย ซึ่งก่อให้เกิดพายุฝนฟ้าคะนองและลมกระโชกแรง หรืออาจมีลูกเห็บตกลงมาด้วย ก่อให้เกิดความเสียหายได้ พายุฝนฟ้าคะนองที่เกิดขึ้นในฤดูนี้มักเรียกว่า "พายุฤดูร้อน"

๒. ฤดูฝนเริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม ฤดูนี้จะเริ่มเมื่อมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นลมชื้นพัดปกคลุมประเทศไทย ขณะที่ร่องความกดอากาศต่ำ (แนวร่องที่ก่อให้เกิดฝน) พาดผ่านประเทศไทยทำให้มีฝนชุกทั่วไป ร่องความกดอากาศต่ำนี้ปกติจะเริ่มพาดผ่านภาคใต้ในเดือนเมษายน แล้วจึงเลื่อนขึ้นไปพาดผ่านภาคกลางและภาคตะวันออก ภาคเหนือ และตะวันออกเฉียงเหนือในเดือนพฤษภาคมและมีอุณหภูมิต่ำตามลำดับ ประมาณปลายเดือนมิถุนายนจะเลื่อนขึ้นไปพาดผ่านบริเวณประเทศจีนตอนใต้ ทำให้ฝนในประเทศไทยลดลงระยะหนึ่งและเรียกว่าเป็น "ช่วงฝนทิ้ง" ซึ่งอาจนานประมาณ ๑-๒ สัปดาห์ หรือบางปีอาจเกิดขึ้นรุนแรงและมีฝนน้อยนานนับเดือนได้ ประมาณเดือนสิงหาคมถึงพฤศจิกายนร่องความกดอากาศต่ำจะเลื่อนกลับลงมาทางใต้พาดผ่านบริเวณประเทศไทยอีกครั้งหนึ่ง โดยจะพาดผ่านตามลำดับจากภาคเหนือลงไปภาคใต้ ทำให้ช่วงเวลาดังกล่าวประเทศไทยจะมีฝนชุกต่อเนื่อง โดยประเทศไทยตอนบนจะตกชุกช่วงเดือนสิงหาคมถึงกันยายน และภาคใต้จะตกชุกช่วงเดือนตุลาคมถึงพฤศจิกายน ตลอดช่วงเวลาที่ร่องความกดอากาศต่ำเลื่อนขึ้นลงนี้ ประเทศไทยก็จะได้รับอิทธิพลของมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ที่พัดปกคลุมอยู่ตลอดเวลา เพียงแต่บางระยะอาจมีกำลังแรง บางระยะอาจมีกำลังอ่อน ขึ้นอยู่กับตำแหน่งของแนวร่องความกดอากาศต่ำ ประมาณกลางเดือนตุลาคมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นลมหนาวจะเริ่มพัดเข้ามาปกคลุม ประเทศไทยแทนที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นสัญญาณว่าได้เริ่มฤดูหนาวของประเทศไทยตอนบน เว้นแต่ทางภาคใต้จะยังคงมีฝนตกชุกต่อไปจนถึงเดือนธันวาคม ทั้งนี้เนื่องจากมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ที่พัดลงมาจากประเทศจีนจะพัดผ่านทะเลจีนใต้ และอ่าวไทยก่อนลงไปถึงภาคใต้ ซึ่งจะนำความชื้นลงไปด้วย เมื่อถึงภาคใต้ โดยเฉพาะภาคใต้ฝั่งตะวันออกจึงก่อให้เกิดฝนตกชุกดังกล่าวข้างต้น

๓. ฤดูหนาวเริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ เมื่อมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือเริ่มพัดปกคลุมประเทศไทยประมาณกลางเดือนตุลาคม ซึ่งจะนำความหนาวเย็นมาสู่ประเทศไทย เป็นระยะที่ขั้วโลกใต้หันเข้าหาดวงอาทิตย์ ตำแหน่งลำแสงของดวงอาทิตย์ทำมุมฉากกับผิวพื้นโลกขณะเที่ยงวัน จะอยู่ทางซีกโลกใต้ ทำให้ลำแสงที่ตกกระทบกับพื้นที่ในประเทศไทยเป็นลำแสงเฉียงตลอดเวลา

โดยสามารถสรุปได้ดังนี้ ดังนี้

ตารางที่ ๔ แสดงข้อมูลฤดูกาล

ฤดูกาล	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ฤดูร้อน		←			→							
ฤดูฝน					←					→		
ฤดูหนาว	←	→								←		→

๓.๒ ปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ

ตารางที่ ๕ แสดงข้อมูลปริมาณน้ำฝน และอุณหภูมิเฉลี่ย ๕ ปี

ปี	ปริมาณน้ำฝน รวมทั้งปี (มม.)	ปริมาณฝน เฉลี่ย (มม.)	จำนวนวันฝน ตก (วัน)	เดือนที่ฝน สูงสุด	อุณหภูมิ (องศาเซลเซียส)		
					สูงสุด	ต่ำสุด	เฉลี่ยทั้งปี
๒๕๖๔	๑,๘๕๐	๑๖.๐๘	๑๑๕	กันยายน	๓๘.๕	๑๔.๕	๒๖.๘
๒๕๖๕	๒,๑๐๐	๑๖.๔๐	๑๒๘	สิงหาคม	๓๗.๘	๑๓.๘	๒๖.๕
๒๕๖๖	๑,๖๕๐	๑๖.๑๗	๑๐๒	กันยายน	๔๐.๒	๑๕.๒	๒๗.๒
๒๕๖๗	๑,๗๘๐	๑๕.๐๘	๑๑๘	สิงหาคม	๔๑.๕	๑๖.๐	๒๗.๕
๒๕๖๘	๑,๙๒๐	๑๕.๗๓	๑๒๒	กรกฎาคม	๓๙.๘	๑๔.๒	๒๗.๑

ที่มา : ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง, พ.ศ. ๒๕๖๙

๔. เส้นทางคมนาคม

๔.๑ เส้นทางคมนาคมระหว่างตำบล

อำเภอโขงเจียมมีการเดินทางระหว่างตำบลและหมู่บ้าน โดยใช้เส้นทางในการเชื่อมต่อขนส่งผลผลิตทางการเกษตร ดังนี้

- ทล.๒๒๒๒ เส้นทางระหว่าง ต.โขงเจียม กับ อ.พิบูลมังสาหาร
- ทล.๒๑๑๒ เส้นทางระหว่าง ต.โขงเจียม, ต.ห้วยยาง, ต.นาโพธิ์กลาง
- ทล.๒๑๓๔ เส้นทางระหว่าง ต.หนองแสงใหญ่, ต.โขงเจียม

๔.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้

ทางรถไฟ -

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือ

สถานีขนส่งผู้โดยสาร จำนวน ๑ สถานี มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่รถตู้ขนส่งระหว่าง อ.โขงเจียม กับ จังหวัดอุบลราชธานี และรถโดยสารประจำทาง ระหว่าง อ.โขงเจียม กับ กรุงเทพมหานคร

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

-ทางหลวงหมายเลข ๒๒๒๒ เส้นทางระหว่าง อ. โขงเจียมถึง อ.พิบูลมังสาหาร
ระยะทาง ๔๓ กิโลเมตร

-ทางหลวงหมายเลข ๒๑๗ เส้นทางระหว่างอ. โขงเจียม ถึง จังหวัดอุบลราชธานี
ระยะทาง ๗๕ กิโลเมตร

-ทางหลวงหมายเลข ๒๑๗๓ เส้นทางระหว่างอ. โขงเจียม ถึง ด้านช่องเม็ก อ.สิรินทร
ระยะทาง ๓๖ กิโลเมตร

๕. แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๕.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ (เช่น แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง)

อำเภอโขงเจียมเป็นพื้นที่ ที่มีแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญ ๆ หลายแห่ง ดังนี้ แหล่งน้ำธรรมชาติ ที่สำคัญได้แก่ แม่น้ำมูล แม่น้ำโขง ลำห้วยตุงลุง แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำห้วยลานยาว

๕.๒ แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นที่สำคัญ

๑) โครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดใหญ่ และขนาดกลาง

ที่	ชื่ออ่าง/ประตูลำน้ำ	ตำบล	ความจุที่ระดับน้ำสูงสุด (ล้าน ลบ.ม.)	ความจุที่ระดับน้ำเก็บกัก (ล้าน ลบ.ม.)	พื้นที่ชลประทาน (ไร่)
๑	เขื่อนปากมูล	โขงเจียม	๒๒๕	๘๐	๑๖๐,๐๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม,พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) โครงการชลประทานขนาดเล็ก

ตารางที่ ๗ แสดงข้อมูลโครงการชลประทานขนาดเล็ก

ที่	ตำบล	โครงการ						รวมปริมาณน้ำ (ล้าน ลบ.ม.)	รวมพื้นที่ได้รับประโยชน์ (ไร่)
		อ่างเก็บน้ำ	ท่อระบายน้ำ	ฝาย	ระบบส่งน้ำ	สถานีสูบน้ำ	รวม		
๑	โครงการจัดการน้ำชุมชนบ้านหัวเหว				๑		๑	-	๓,๐๐๐
๒	ฝายตุงลุง			๑			๑	-	๑,๕๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม,พ.ศ. ๒๕๖๙

๓) แหล่งน้ำอื่น ๆ

(๑) สระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน (บ่อจิว ขนาด ๑,๒๖๐ ลูกบาศก์เมตร)

ตารางที่ ๘ แสดงข้อมูลสระเก็บน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ที่	ตำบล	ปี ๒๕๔๘ - ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๘		รวม	
		ราย	บ่อ	ราย	บ่อ	ราย	บ่อ
๑	โขงเจียม	๑๘	๑๘	๓	๓	๒๑	๒๑
๒	ห้วยยาง	๖๗	๘๐	๗	๗	๗๔	๘๗
๓	นาโพธิ์กลาง	๒๙	๒๙	๔	๔	๓๓	๓๓
๔	หนองแสงใหญ่	๕๕	๖๒	๗	๗	๖๒	๖๙
๕	ห้วยไผ่	๘๑	๘๓	๙	๙	๙๐	๙๒

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ ๒๕๖๙

(๒) บ่อบาดาล

ตารางที่ ๙ แสดงข้อมูลบ่อบาดาล

ที่	ตำบล	ด้านการเกษตร (บ่อ)	ด้านอุปโภค - บริโภค (บ่อ)	รวม (บ่อ)
๑	โขงเจียม	๔	๑๒	๑๖
๒	ห้วยยาง	๕	๑๐	๑๕

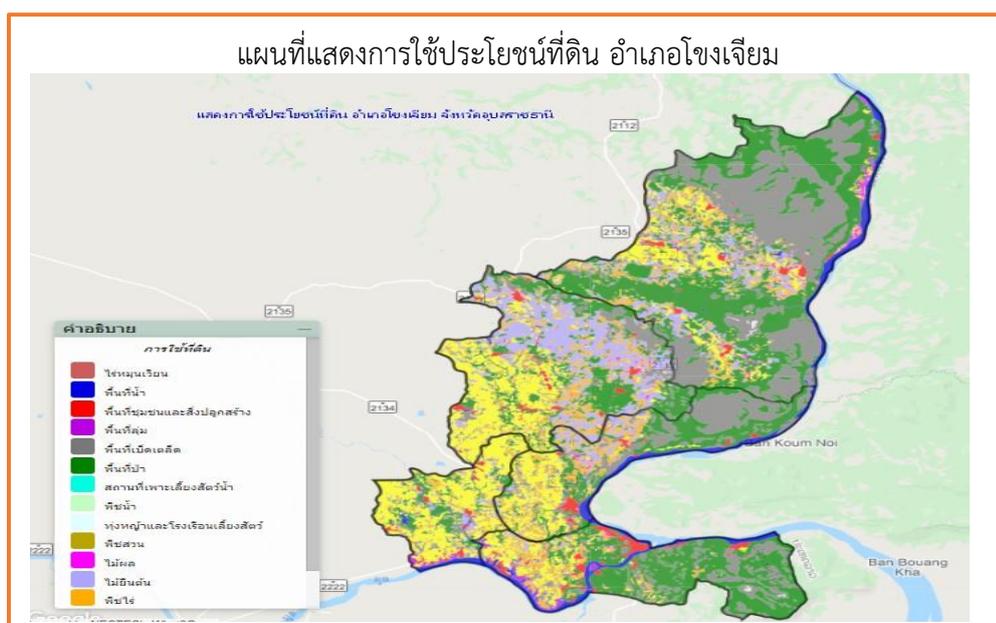
๓	นาโพธิ์กลาง	๔	๑๐	๑๔
๔	หนองแสงใหญ่	๘	๕	๑๓
๕	ห้วยไผ่	-	๑๒	๒๒

ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ ๒๕๖๙

๖. การใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๑๐ แสดงข้อมูลการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ป่า	๑๔๑,๕๐๕	๓๒.๔๑
พืชไร่	๔๘,๘๘๖	๑๑.๒๐
ไม้ยืนต้น	๔๙,๕๘๙	๑๑.๓๖
ไม้ผล	๔,๖๗๗	๑.๐๗๑
พืชสวน	๐	๐.๐๐๐
พื้นที่นา	๗๐,๑๗๓	๑๖.๐๗
พืชน้ำ	๐	๐.๐๐๐
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๒๑	๐.๐๑
ทุ่งหญ้าและโรงเลี้ยงสัตว์	๑๙๙.๔๘	๐.๐๕
พื้นที่ลุ่ม	๑,๙๔๙	๐.๔๕
พื้นที่น้ำ	๑๖,๔๑๑.๔๐	๓.๗๖
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๑,๐๘๘.๙๕	๐.๒๕
พื้นที่เบ็ดเตล็ด	๑๐๒,๑๕๓	๒๓.๔๐

ภาพที่ ๕ แผนที่แสดงการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอ

(ที่มา : <http://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ๒๕๖๙)

ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ

๑. ข้อมูลสินค้าเกษตรที่สำคัญ

ประชากรอำเภอโขงเจียม ประชากรมีอาชีพหลักคือเกษตรกรรม มีพื้นที่การเกษตรจำนวน ๔๕๔,๕๑๓ ไร่ (ร้อยละ๙๐ของพื้นที่อำเภอ) โดยอยู่พื้นที่ในเขตชลประทานร้อยละ

ตารางที่ ๑๑ แสดงข้อมูลด้านพืช

ตำบล	พื้นที่ทั้งหมด	ข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตร (ไร่) อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี									
		ข้าว	มันสำปะหลัง	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	สับปะรด	หญ้าเลี้ยงสัตว์	ยางพารา	ปาล์มน้ำมัน	ไม้ผล	ไม้ดอกไม้ประดับ	รวมทั้งหมด
โขงเจียม	๑๒๒,๖๑๔	๙,๓๕๔	๖,๖๗๓	๒๔,๐๐๐	๑,๕๐๐	๑,๕๐๐	๒๗๙	๑๒,๐๐๐	๓๓	๑	๑๖,๓๗๙.๐๐
ห้วยยาง	๘๗,๕๐๐	๒๐,๐๕๘	๑๔,๕๔๔	-	-	๒,๐๐๐	๑๕,๑๘๗	๒๒๖.๐๐	๗๗	-	๕๐,๐๙๔.๐๐
นาโพธิ์กลาง	๑๖๓,๑๒๕	๑๒,๒๐๐	๑๕,๑๐๒	-	-	๑,๐๐๐	๘,๙๘๒	๓๕๔.๕๐	๙๓	-	๓๖,๗๓๒.๕๐
หนองแสงใหญ่	๔๒,๓๘๖	๑๗,๓๕๑	๔,๖๘๘	๑๕๑.๗๕	-	-	๓๒๑	๙.๒๕	๒	๒	๒๒,๕๒๕.๐๐
ห้วยไผ่	๘๑,๒๕๐	๖๘,๒๒๐	๘,๔๔๑	-	๓.๐๐	๑๓.๕๐	๓,๑๕๗	๑๑.๐๐	๒๑๘	๑	๘๐,๐๖๔.๕๐
รวม	๔๕๔,๕๑๓	๕๘,๙๖๓	๔๑,๐๐๗	๑๗๕.๘	๔.๕	๑๘.๐๐	๒๗,๙๒๖	๖๑๒.๘	๔๒๓	๔.๐	๒๐๕,๗๙๕.๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม ,พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๑๒ แสดงข้อมูลด้านปศุสัตว์ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รวม (ราย)	โคเนื้อ (ตัว)	โคนม (ตัว)	กระบือ (ตัว)	สุกร (ตัว)	ไก่ (ตัว)	เป็ด (ตัว)	แพะ (ตัว)	แกะ (ตัว)
โขงเจียม	๔๑๐	๗๕	-	๕๕	๔๐	๒๐๐	๘๐	-	-
ห้วยยาง	๘๙๐	๑๖๐	-	๑๐๐	๘๐	๔๐๐	๑๕๐	-	-
นาโพธิ์กลาง	๑,๔๕๐	๓๐๐	-	๒๐๐	๕๐	๖๐๐	๓๐๐	-	-
หนองแสงใหญ่	๙๓๐	๒๐๐	-	๑๐๐	๓๐	๕๐๐	๑๐๐	-	-
ห้วยไผ่	๘๔๐	๒๐๐	-	๘๐	๖๐	๔๐๐	๑๐๐	-	-
รวมทั้งหมด	๔,๕๖๐	๙๓๕	-	๕๓๕	๒๖๐	๒,๑๐๐	๗๓๐	-	-

ที่มา : สำนักงานปศุสัตว์อำเภอโขงเจียม,พ.ศ ๒๕๖๙

- โรงงานผลิตอาหารสัตว์แห่ง คือ

ชื่อโรงงาน.....ที่ตั้ง.....

- โรงงานฆ่าสัตว์ปีกมาตรฐานแห่ง คือ.....

ชื่อโรงงาน.....ที่ตั้ง.....

- ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ขนาดใหญ่.....จำนวน คือ

ชื่อฟาร์ม.....ที่ตั้ง.....

ตารางที่ ๑๓ แสดงข้อมูลด้านประมง แสดงจำนวนผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (ถ้ามี ถ้าไม่มีให้ -)

ตำบล	เกษตรกรรวม (ราย)	กุ้งทะเล	กุ้งน้ำจืด	ปลาทะเล	ปลาน้ำจืด	สัตว์น้ำสวยงาม	สัตว์น้ำอื่น ๆ
โขงเจียม	๑๐	-	-	-	✓	-	-
ห้วยยาง	๒๐	-	-	-	✓	-	-
นาโพธิ์กลาง	๑๕	-	-	-	✓	-	-
หนองแสงใหญ่	๒๐	-	-	-	✓	-	-
ห้วยไผ่	๑๐	-	-	-	✓	-	-
รวมทั้งหมด	๗๕	-	-	-	✓	-	-

ที่มา : สำนักงานประมงอำเภอโขงเจียม, พ.ศ ๒๕๖๙

๒. สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI (ถ้าไม่มี ให้ใส่ว่า ไม่มี)

- ไม่มี -

ข้อมูลด้านสังคม

๑. ข้อมูลเกษตรกร/องค์กรเกษตรกร

๑.๑ เกษตรกร

๑) คริวเรือนและประชากร

ตารางที่ ๑๔ แสดงจำนวนคริวเรือน และประชากร

ที่	ตำบล	คริวเรือนทั้งหมด	คริวเรือนเกษตรกร	ประชากร		
				ชาย	หญิง	รวม
๑	โขงเจียม	๒,๒๐๐	๘๕๐	๒,๑๐๐	๒,๐๕๐	๔,๑๕๐
๒	ห้วยยาง	๒,๙๐๐	๑,๔๐๐	๔,๕๐๐	๔,๔๕๐	๘,๙๕๐
๓	นาโพธิ์กลาง	๒,๘๐๐	๑,๗๕๐	๔,๒๐๐	๔,๑๐๐	๘,๓๐๐
๔	หนองแสงใหญ่	๒,๙๐๐	๑,๑๕๐	๒,๖๕๐	๒,๗๕๐	๕,๔๐๐
๕	ห้วยไผ่	๑,๘๕๐	๑,๒๕๐	๒,๘๕๐	๒,๘๐๐	๕,๖๕๐
รวม		๑๒,๖๕๐	๖,๔๐๐	๑๖,๓๐๐	๑๖,๑๕๐	๓๒,๔๕๐

ที่มา : สำนักทะเบียนอำเภอโขงเจียม, พ.ศ.๒๕๖๙

๒) หัวหน้าคริวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ

ตารางที่ ๑๕ แสดงจำนวนหัวหน้าคริวเรือนจำแนกตามอายุ

ช่วงอายุ (ปี)	คริวเรือน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๒,๔๑๐	๒๑
๕๖ - ๖๕ ปี	๒,๕๓๐	๒๒
๔๖ - ๕๕ ปี	๒,๗๖๐	๒๔
๓๖ - ๔๕ ปี	๒,๑๓๐	๑๘.๕
๒๖ - ๓๕ ปี	๑,๓๘๐	๑๒
๑๘ - ๒๕ ปี	๒๙๐	๒.๕
รวม	๑๑,๕๐๐	๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๖

๓) ลักษณะการประกอบอาชีพ

ตารางที่ ๑๖ แสดงจำนวนลักษณะการประกอบอาชีพ

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๗,๘๔๓	๖๒
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๓,๕๔๒	๒๘
ไม่ได้ประกอบอาชีพด้านการเกษตร	๑,๒๖๕	๑๐
รวม		๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๖

๔) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ตารางที่ ๑๗ แสดงจำนวนลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	ร้อยละ
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๖,๙๕๘	๕๕
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๔,๔๒๘	๓๕
เช่า	๑,๒๖๕	๑๐
รวม		๑๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๖

๕) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

ตารางที่ ๑๘ แสดงจำนวนประเภทเอกสารสิทธิ์

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรอง ของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๔,๘๓๐	๓,๔๕๐	๒,๐๗๐	๑,๑๕๐	๑๑,๕๐๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๖

๖) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

โครงสร้างรายได้ต่อเดือน (เฉลี่ย ๒๒,๐๐๐ - ๒๕,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน) ครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่ไม่ได้มีรายได้จากการขายพืชผลเพียงอย่างเดียว แต่มีสัดส่วนดังนี้

แหล่งที่มาของรายได้	สัดส่วน (%)	คำอธิบายเพิ่มเติม
การขายผลผลิตทางการเกษตร	๔๕%	รายได้จากมันสำปะหลัง, ยางพารา, ข้าว และประมงน้ำจืด
รายได้จากการรับจ้าง/เงินเดือน	๓๐%	การไปรับจ้างในตัวเมือง หรือลูกหลานส่งเงินมาให้ (Remittance)

แหล่งที่มาของรายได้	สัดส่วน (%)	คำอธิบายเพิ่มเติม
เงินช่วยเหลือจากรัฐ	๑๕%	บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ, เงินอุดหนุนกลุ่มเกษตรกร, เบี้ยผู้สูงอายุ
รายได้อื่นๆ	๑๐%	การค้าขายเล็กน้อยในชุมชน และรายได้จากการท่องเที่ยว/บริการ

โครงสร้างรายจ่ายต่อเดือน (เฉลี่ย ๑๘,๐๐๐ - ๒๐,๐๐๐ บาท/ครัวเรือน)

รายจ่ายของเกษตรกรในเชิงjiemสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนหลัก คือรายจ่ายในครัวเรือน และรายจ่ายเพื่อการผลิต

รายจ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค (ประมาณ ๑๓,๐๐๐ บาท)

- อาหารและเครื่องดื่ม (๓๕%): แม้จะปลูกข้าวเอง แต่ยังต้องซื้อโปรตีนและเครื่องปรุง
- ที่อยู่อาศัยและสาธารณูปโภค (๒๐%): ค่าน้ำ ค่าไฟ และค่าต่อเติมซ่อมแซมบ้าน
- การเดินทางและยานพาหนะ (๑๕%): ค่าน้ำมันรถมอเตอร์ไซค์และรถกระบะซึ่งจำเป็นมากในพื้นที่
- อื่นๆ (๓๐%): การศึกษาบุตรหลาน, ค่ารักษาพยาบาล และงานสังคม

รายจ่ายเพื่อการผลิตเกษตร (ต้นทุนแฝง)

- ค่าปุ๋ยและสารเคมี (มีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง)
- ค่าจ้างเครื่องจักร (รถไถ, รถเกี่ยวข้าว) เนื่องจากแรงงานคนในพื้นที่ขาดแคลน
- ค่าพันธุ์พืชและน้ำมันเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องสูบน้ำ

สถานะเงินคงเหลือและหนี้สิน (Insights) ในทางสถิติ ครัวเรือนเกษตรกรในเชิงjiemจะมีลักษณะ "รายได้ไม่สมดุลกับรายจ่ายในบางฤดูกาล"

- ช่วงเงินขาดมือ มักเป็นช่วง พฤษภาคม - กรกฎาคม (ช่วงลงเพาะปลูก) ซึ่งต้องลงทุนสูงแต่ไม่มีผลผลิตขาย ทำให้ต้องพึ่งพาสินเชื่อจาก ธ.ก.ส. หรือกองทุนหมู่บ้าน
- ช่วงเงินสะพัด มักเป็นช่วง ธันวาคม - กุมภาพันธ์ (เก็บเกี่ยวข้าวและมันสำปะหลัง) รายได้จะพุ่งสูงขึ้น แต่ต้องนำไปชำระหนี้ที่กู้ยืมมา

ข้อสังเกตเชิงลึก ครัวเรือนที่มีอายุหัวหน้าครัวเรือนสูง (๖๐+) มักมี "เงินออม" สูงกว่ากลุ่มคนรุ่นใหม่ เนื่องจากไม่มีภาระหนี้สินจากการซื้อยานพาหนะหรือที่อยู่อาศัย และได้รับเงินโอนจากบุตรหลานเป็นหลัก

๗) สินเชื่อและภาวะหนี้สินของเกษตรกร สัดส่วนแหล่งเงินกู้ (Loan Sources) เกษตรกรในอำเภอเชิงjiemเข้าถึงแหล่งเงินทุนหลากหลายประเภท โดยมีสัดส่วนการถือครองหนี้ดังนี้

แหล่งเงินกู้	สัดส่วน (%)	วัตถุประสงค์หลัก
ธ.ก.ส. (ธนาคารเพื่อการเกษตรฯ)	๖๕%	ลงทุนทำเกษตร (ปุ๋ย, พันธุ์พืช, เครื่องจักร)
กองทุนหมู่บ้าน / สหกรณ์	๒๐%	หมุนเวียนใช้จ่ายในครัวเรือนระยะสั้น

แหล่งเงินทุน	สัดส่วน (%)	วัตถุประสงค์หลัก
ธนาคารพาณิชย์ / ลิสซิ่ง	๑๐%	ผ่อนชำระยานพาหนะ (รถกระบะ, รถไถ)
หนี้นอกระบบ	๕%	ใช้จ่ายฉุกเฉิน หรือกรณีไม่สามารถกู้ในระบบได้

สถานะภาพหนี้สินเฉลี่ย (Debt Profile)

จากการสำรวจครัวเรือนเกษตรกรในพื้นที่โขงเจียม พบสถิติที่น่าสนใจดังนี้:

- หนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือน: ประมาณ ๑๘๐,๐๐๐ - ๒๕๐,๐๐๐ บาท
- สัดส่วนครัวเรือนที่มีหนี้: ประมาณ ๘๒% (มีเพียง ๑๘% ที่ไม่มีหนี้สินเลย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่มีรายได้จากบุตรหลานเพียงอย่างเดียว)
- ความสามารถในการชำระหนี้ (DSR): เกษตรกรส่วนใหญ่มีภาระชำระหนี้อยู่ที่ ๓๐-๔๐% ของรายได้รวมต่อปี

จำแนกประเภทหนี้สินตามวัตถุประสงค์ (Debt Classification)

๑. หนี้เพื่อการเกษตร (Productive Debt) - ๖๐%: เป็นหนี้ที่เกิดจากการซื้อปัจจัยผลิต ซึ่งเป็นวงจร "กู้ต้นฤดูจ่ายปลายฤดู" สถิติพบว่าในโขงเจียม หนี้ส่วนนี้มักจะสะสมเพิ่มขึ้นหากปีไหนประสบภัยแล้งหรือราคามันสำปะหลัง

๒. หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภค - ๑๕%: เป็นหนี้ที่เกิดจากค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน ค่าเทอมลูก หรือค่ารักษาพยาบาล ซึ่งมักจะกู้จากกองทุนหมู่บ้าน

บทวิเคราะห์เชิงลึก: ความสัมพันธ์ระหว่าง "อายุ" กับ "หนี้สิน"

กลุ่มวัยสร้างตัว (๓๐-๔๕ ปี) เป็นกลุ่มที่มี หนี้สูงที่สุด เนื่องจากต้องลงทุนทั้งการทำเกษตรและสร้างรากฐานครอบครัว (บ้าน/รถ)

กลุ่มวัยเกษียณ (๖๐ ปีขึ้นไป) หนี้สินลดลง แต่มีความเสี่ยงในการเป็น "ผู้ค้ำประกัน" ให้กับบุตรหลาน ซึ่งในทางสถิติถือเป็น "หนี้แฝง" ที่มีโอกาสกลายเป็นหนี้เสีย (NPL) ได้หากบุตรหลานขาดสภาพคล่อง

กลุ่มวัยสร้างตัว (๓๐-๔๕ ปี) กลุ่มวัยเกษียณ (๖๐ ปีขึ้นไป): หนี้สินลดลง แต่มีความเสี่ยงในการเป็น "ผู้ค้ำประกัน" ให้กับบุตรหลาน ซึ่งในทางสถิติถือเป็น "หนี้แฝง" ที่มีโอกาสกลายเป็นหนี้เสีย (NPL) ได้หากบุตรหลานขาดสภาพคล่อง

๘) ประเพณีและวัฒนธรรม

(๑) การนับถือศาสนา

ประชากรอำเภอโขงเจียมนับถือศาสนาพุทธร้อยละ ๙๗ และนับถือศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๓ ซึ่งเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

(๒) วัฒนธรรมท้องถิ่นที่สำคัญ

- **เดือนสามทำบุญข้าวจีและบุญมาฆบูชา** การทำบุญข้าวจีเริ่มในตอนเช้า ใช้ข้าวเหนียวปั้นใส่น้ำอ้อย นำไปจี่แล้วซุบด้วยไข่ เมื่อสุกแล้วนำไปถวายพระประมาณเดือนมีนาคม

- **เดือนสี่ ทำบุญพระเวส ฟังเทศน์มหาชาติ** ให้ฟังเทศนา เรื่องพระมหาเวสสันดรชาดก ให้จบสิ้นภายในวันเดียว ก็จะพบพระศรีอริยเมตไตรย งานบุญนี้มักจะมีผู้นำของมาถวายพระ เรียกว่า "กัณฑ์หลอน" ประมาณเดือนเมษายน

- ประเพณีสงกรานต์ ประมาณเดือนเมษายน กิจกรรมรดน้ำขอพรผู้สูงอายุ

- ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา ประมาณเดือนกรกฎาคม
- **เดือนเก้า ทำบุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศแก่ญาติผู้ล่วงลับ โดยการจัดหาอาหาร หมากพลู เหล้า บุหรี่ ไปวางไว้ใต้ต้นไม้หรือที่ใดที่หนึ่ง แล้วเชิญวิญญาณของญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้วมารับเอาอาหารไป
- **เดือนสิบ ทำบุญข้าวสาก (สลากภัตต์)** ผู้ถวายจะเขียนชื่อของตนลงในภาชนะที่ใส่ของทาน และเขียนชื่อลงในบาตร ภิกษุสามเณรจับสลากได้ของใคร ผู้นั้นจะเข้าไปถวายของ
- ประเพณีลอยกระทง ประมาณเดือนพฤศจิกายน
- งานบุญบั้งไฟ หรือประเพณีบุญเดือนหก จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี ในช่วงเดือนหก คือระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงเดือนมิถุนายน ซึ่งเป็นประเพณีการบวงสรวงเพื่อขอฝนจากพระญาแถน เพื่อให้ฝนตกตรงตามฤดูกาลและเป็นสัญญาณบอกถึงการเข้าสู่ฤดูทำนาของเกษตรกร โดยจะมีการแข่งขันขบวนบั้งไฟและแข่งขันการจุดบั้งไฟ
- งานบุญเข้าปริวาสกรรม (บวชชีพรามณ์) จัดขึ้นที่บ้านตุใหญ่ หมู่ที่ ๙ ตำบลกาบิน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคมของทุกปี เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสเข้าวัดฟังธรรมเพื่อขัดเกลาจิตใจ
- งานบุญข้าวเม่า จัดขึ้นที่ บ้านโคกยาว หมู่ที่ ๑๔ ตำบลกาบิน จัดขึ้นในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายนหรือต้นเดือนธันวาคมของทุกปี เพื่อเป็นการบูชาข้าวซึ่งกำลังตั้งท้องหรือออกรวง

๑.๒ องค์กรและสถาบันเกษตรกร

๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

ตารางที่ ๑๙ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกร

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
โขงเจียม	๑	๓๐	๒	๓๐	๑	๑๕	๑๑	๙๕	๑	๑,๔๐๘		
ห้วยยาง	๑	๕๐	๑	๓๐	๑	๑๕	๑๒	๘๔	๑	๑๙๖		
นาโพธิ์กลาง	๑	๒๐	๑	๑๕	๑	๑๕	๓	๓๐				
หนองแสงใหญ่	๑	๓๐	๒	๙๐	๑	๑๕	๑๒	๙๒			๒	๒๙๙
ห้วยไผ่	๑	๓๐	๑	๑๗	๑	๑๕	๕	๓๕			๑	๕๔
รวม	๕	๑๖๐	๗	๑๘๒	๕	๗๕	๔๓	๓๓๖	๒	๑,๖๐๔	๓	๓๕๓

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๐ แสดงจำนวนผลิตภัณฑ์ที่ลงทะเบียน OTOP จำแนกตามผลิตภัณฑ์

ประเภทผลิตภัณฑ์	จำนวน
อาหาร	๓
เครื่องดื่ม	-
ผ้า เครื่องแต่งกาย	๔
ของใช้/ของตกแต่ง/ของที่ระลึก	-
สมุนไพรที่ไม่ใช่อาหาร	-
รวม	๗

ที่มา : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๑ แสดงข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ชื่อกลุ่ม	ที่อยู่		จำนวนสมาชิก
	หมู่ที่	ตำบล	
กล้วยหอมทองบ้านกุดเรือคำ	๘	หนองแสงใหญ่	๙
ปุ๋ยหมักบ้านวังอ่าง	๗	หนองแสงใหญ่	๑๒
กลุ่มเลี้ยงโคบ้านหนองแสงใหญ่	๑	หนองแสงใหญ่	๑๔
ผลิตดอกไม้จันทน์บ้านวังสะแบงเหนือ	๓	หนองแสงใหญ่	๑๓
กล้วยหอมทองแสงแรกแห่งสยาม	๘	หนองแสงใหญ่	๑๑
เกษตรเชิงท่องเที่ยวบ้านแก่งตะนะ	๑	โขงเจียม	๗
กลุ่มเกษตรผสมผสานบ้านดงดิบ	๕	ห้วยยาง	๗
กลุ่มไร่นาสวนผสมบ้านหัวเหว	๔	โขงเจียม	๑๑
กลุ่มทอผ้ากาบบัวบ้านดงปาก	๔	หนองแสงใหญ่	๑๔
ตะกร้าสานพลาสติกบ้านวังสะแบงใต้	๒	หนองแสงใหญ่	๑๐
กลุ่มแปรรูปผ้าบ้านนาบัว	๙	ห้วยยาง	๗
ชุมชนรักษ์วินกุ่ม	๓	ห้วยไผ่	๓
๑ ตำบล ๑ กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ตำบลโขงเจียม	๔	โขงเจียม	๗
ภูพิงโขงผ้าฝ้ายทอมือย้อมสีธรรมชาติ	๖	นาโพธิ์กลาง	๑๓
กลุ่มเลี้ยงสัตว์ห้วยมะปราง	๗	ห้วยยาง	๘
กลุ่มโคพันธุ์เนื้อสร้างเศรษฐกิจ	๕	หนองแสงใหญ่	๘
พืชพรรณไม้ดีบ้านท่าล่าง	๕	ห้วยไผ่	๑๒
ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านหนองซ้อง	๖	ห้วยไผ่	๑๑
กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านท่าแพ	๑๐	โขงเจียม	๑๑
กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคขุนโขงเจียม	๔	โขงเจียม	๗
กลุ่มพัฒนาอาชีพบ้านหัวเหว หมู่ที่ ๔	๔	โขงเจียม	๔๙
กลุ่มเกษตรกรบ้านปากห้วยแคน	๖	โขงเจียม	๑๕
กลุ่มอิฐบล็อกดินประสานบ้านนาบัว	๓	ห้วยยาง	๗
กลุ่มเลี้ยงโคเนื้อบ้านนาบัวใต้	๙	ห้วยยาง	๗

กองทุนชยะชุมชนบ้านนาบัว	๓	ห้วยยาง	๗
กลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อบ้านโพนแพง	๔	ห้วยยาง	๙
มันสำปะหลังแปลงใหญ่ ต.ห้วยยาง อ.โขงเจียม	๗	ห้วยยาง	๒๙
กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านกุดเรือคำ	๘	หนองแสงใหญ่	๔๑
กลุ่มกินข้าวเช่าเฮือน(ชะขอมโฮมสเตย์)	๗	นาโพธิ์กลาง	๑๗
พลังงานทดแทนโรงเรียนศรีแสงธรรม	๕	ห้วยยาง	๑๑
การผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อความมั่นคงทางอาหาร (ข้าวหอมมะลิ)	๑	ห้วยไผ่	๓๐
แปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารจากปลาบ้านด่านใหม่	๒	โขงเจียม	๑๐
แปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรหนองแสงใหญ่	๑	หนองแสงใหญ่	๕๔
ทอผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายพื้นเมืองบ้านกุ่ม	๓	ห้วยไผ่	๑๘
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดอนสวรรค์	๙	โขงเจียม	๒๙
กลุ่มทอผ้าฝ้ายบ้านดงบาก	๔	หนองแสงใหญ่	๗
หาดกำป่น แคมป์ปิ้งบ้านปากลา	๕	นาโพธิ์กลาง	๗
ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมพื้นบ้านบ้านดงดิบ	๕	ห้วยยาง	๗
เศรษฐกิจพอเพียง จักสาน บ้านนาบัวใต้	๙	ห้วยยาง	๗
การท่องเที่ยวฮอว์รรณา	๗	ห้วยยาง	๗
กลุ่มส่งเสริมการเกษตรวัดหลวงปู่คำบุ บ้านปากห้วยแคน	๖	หนองแสงใหญ่	๗
บ้านหัวเหวโครงการส่งเสริมอาชีพประมง	๑๑	โขงเจียม	๗
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองแสงน้อย	๖	หนองแสงใหญ่	๒๒

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๒ แสดงข้อมูลกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร และกลุ่มส่งเสริมอาชีพ

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าฝ้ายและผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้ายพื้นเมืองบ้านกุ่ม	๑๔	๓	ห้วยไผ่	๑๗
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านดงดิบ	๑๖๕	๕	ห้วยยาง	๓๐

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ บ้านทุ่งนาเมือง	๑๔๙	๖	นาโพธิ์กลาง	๑๕
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองแสงใหญ่	๑๗๗	๑	หนองแสงใหญ่	๖๐
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหัวเหว	๘๘	๔	โขงเจียม	๑๕
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านด่านใหม่	๕๔	๒	โขงเจียม	๑๕
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านหนองแสงน้อย	๑๐๖	๖	หนองแสงใหญ่	๓๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนเพียงหลวง ๑๒	-	๕	ห้วยไผ่	๑๒
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านบะไ	-	๗	ห้วยยาง	๖๘
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน บ้านปากลา	-	๕	นาโพธิ์กลาง	๓๑
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนชุมชนบ้านวังสะแบง	-	๓	หนองแสงใหญ่	๒๐
กลุ่มยุวเกษตรกรโรงเรียนบ้านหัวเหว	-	๔	โขงเจียม	๑๕
กลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลังอินทรีย์	๑๔๓	๑	ห้วยไผ่	๓๐
กลุ่มมันสำปะหลังแปลงใหญ่	๑๔๖	๒	ห้วยยาง	๕๐
กลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลังอินทรีย์	๒๑๔	๒	นาโพธิ์กลาง	๒๐
กลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลังอินทรีย์	๖๕	๘	หนองแสงใหญ่	๓๐
กลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลังอินทรีย์	๖๕	๘	โขงเจียม	๓๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙

ตารางที่ ๒๓ แสดงข้อมูลกลุ่มเกษตรกร และสหกรณ์

ชื่อ	ที่อยู่			จำนวนสมาชิก
	เลขที่	หมู่ที่	ตำบล	
กลุ่มเกษตรกรทำนาหนองแสงใหญ่	๗๘	๑	หนองแสงใหญ่	๑๗๓
กลุ่มเกษตรกรปลูกสัตว์หนองผิอน้อยห้วยไผ่	๑๖	๗	ห้วยไผ่	๕๔
กลุ่มเกษตรกรเลี้ยงกระบือบ้านวังอ่างหนองแสงใหญ่	๔๕	๗	หนองแสงใหญ่	๑๑๖
สหกรณ์การเกษตรโขงเจียม	๕๙๔	๑	โขงเจียม	๑,๔๐๘
สหกรณ์สวนป่าอำเภอโขงเจียม	๙๐	๗	นาโพธิ์กลาง	๑๙๖

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

ตารางที่ ๒๔ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศคปช.	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง			ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฏิรูป	
โขงเจียม	๑	๑	๕	๑	๑				-

ห้วยยาง		๒	๑		๑	๑	๑		-
นาโพธิ์กลาง		๑	๑	๑	๑		๑	๑	-
หนองแสงใหญ่		๒	๑		๑	๑	๑		-
ห้วยไผ่		๓	๑	๑	๑				-
รวม	๑	๙	๙	๓	๕	๒	๓	๑	-

ที่มา : สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี,พ.ศ.๒๕๖๙

(๑) อาสาสมัครเกษตร

ตารางที่ ๒๕ แสดงจำนวนอาสาสมัครเกษตร

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
โขงเจียม	๑	๐	๐	๑๒	๑๒	๑๒	๐	๐	๐
ห้วยยาง	๐	๑	๐	๑๑	๑๑	๑๑	๑	๑	๑
นาโพธิ์กลาง	๐	๐	๐	๑๐	๑๐	๑๐	๑	๐	๐
หนองแสงใหญ่	๐	๐	๐	๙	๙	๙	๐	๐	๐
ห้วยไผ่	๐	๐	๑	๑๐	๑๐	๑๐	๑	๐	๐
รวม	๑	๑	๑	๕๒	๕๒	๕๒	๓	๑	๑

หมายเหตุ : อาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอโขงเจียมมีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน จำนวน ๑ คน

ตารางที่ ๒๖ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้าน

ตำบล	จำนวน (ราย)	องค์ความรู้ด้าน
โขงเจียม	๑	หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
รวม	๑	

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ตารางที่ ๒๗ แสดงข้อมูลศูนย์หลักและศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ที่	ชื่อศูนย์ (ลำดับที่ ๑ ศูนย์หลัก ลำดับถัดไป ศูนย์เครือข่าย)	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์	
			หมู่	ตำบล
๑	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอโขงเจียม	ไร่นาสวนผสม/เกษตรผสมผสาน	๔	โขงเจียม
๒	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนตำบลห้วยยาง	ศูนย์จัดการศัตรูพืช	๒	ห้วยยาง
๓	ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลห้วยไผ่	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๑	ห้วยไผ่
๔	ศูนย์ข้าวชุมชนตำบลนาโพธิ์กลาง	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว / ศูนย์ข้าวชุมชน	๘	นาโพธิ์กลาง
๕	กลุ่มผลิตไม้ผลริมโขงบ้านตามุย	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๔	ห้วยไผ่
๖	กลุ่มเกษตรกร ๑ ตำบล ๑ ทฤษฎีใหม่	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๔	โขงเจียม
๗	กลุ่มไร่นาสวนผสม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๑๑	โขงเจียม
๘	เครือข่ายศูนย์การเรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ ๗ ตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	หนองแสงใหญ่
๙	เครือข่ายศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร หมู่ ๗ ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน	๗	ห้วยไผ่
๘	เครือข่ายศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๗	หนองแสงใหญ่
๙	ศูนย์เรียนรู้การผลิตกล้วยหอมทอง	ศูนย์เรียนรู้ด้านไม้ผล	๘	หนองแสงใหญ่

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙

(๔) กลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่

มีกลุ่มเกษตรกรแปลงใหญ่ จำนวน ๘ กลุ่ม ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๘ แสดงข้อมูลกลุ่มแปลงใหญ่

ที่	ตำบล	ชื่อกลุ่มแปลงใหญ่	ชนิดพืช	จำนวนสมาชิก (คน)	จำนวน พื้นที่ (ไร่)
๑	ห้วยยาง	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๗ ตำบลห้วยยาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	มันสำปะหลัง	๔๙	๑,๐๐๐
๒	นาโพธิ์กลาง	แปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๘ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	ข้าว	๓๐	๔๐๖
๓	หนองแสงใหญ่	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๘ ตำบลหนองแสงใหญ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	มันสำปะหลัง	๓๐	๓๐๐
๔	ห้วยไผ่	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๑ ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	มันสำปะหลัง	๓๔	๔๗๒
๕	ห้วยไผ่	แปลงใหญ่มะม่วงหิมพานต์ หมู่ ๗ ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	มะม่วงหิมพานต์	๓๘	๓๖๑
๖	โขงเจียม	แปลงใหญ่มะม่วงหิมพานต์ หมู่ ๗ ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	มะม่วงหิมพานต์	๕๖	๓๐๐
๗	นาโพธิ์กลาง	แปลงใหญ่มันสำปะหลัง หมู่ ๒ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	มันสำปะหลัง	๓๔	๓๙๒
๘	นาโพธิ์กลาง	แปลงใหญ่ยางพาราบ้านโนนสวรรค์ ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี	ยางพารา	๗๑	๘๖๗

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๑. ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์พื้นที่ของอำเภอ

สินค้าเกษตรที่สำคัญ ชนิดสินค้า ข้าว

๑.๑ แหล่งน้ำหลัก

[] น้ำฝน []ชลประทาน [] บ่อน้ำบาดาล [] แหล่งน้ำธรรมชาติอื่น ๆ (ระบุ).....

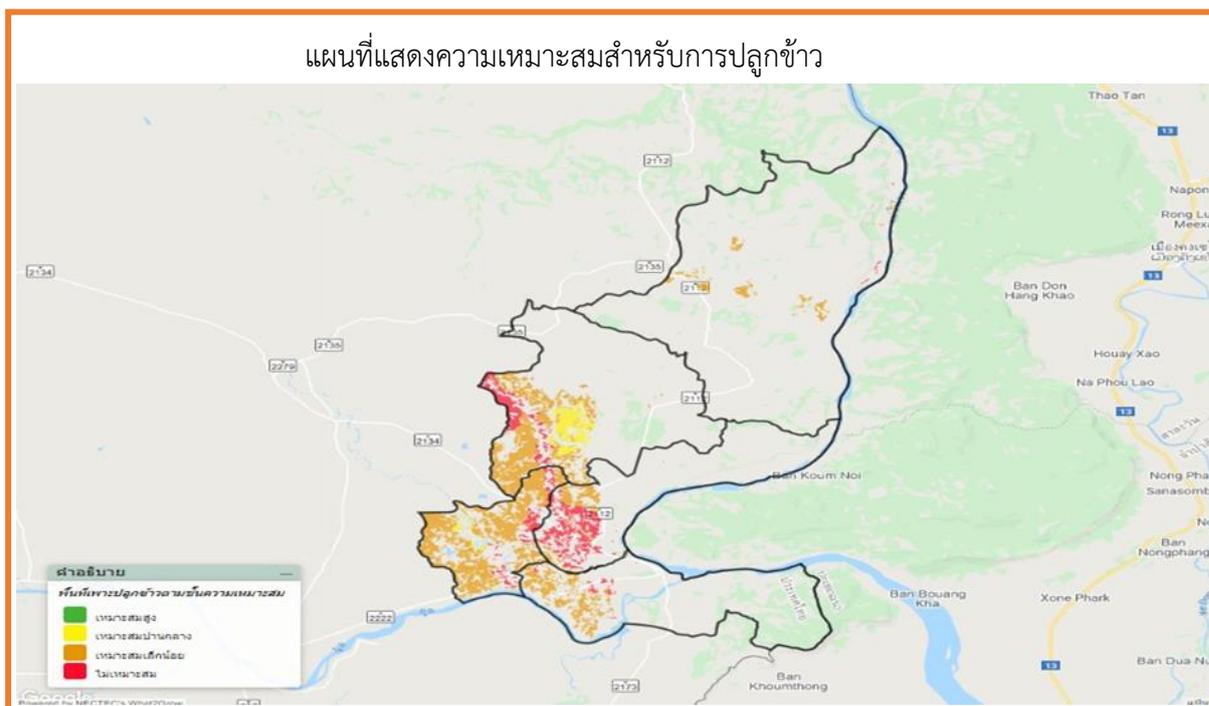
๑.๒ พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

๑) เขตความเหมาะสม

ตารางที่ ๒๙ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูก ข้าว

ตำบล	พื้นที่ระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูก..... (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอโขงเจียม	๐	๔,๓๑๖.๗๗	๓๐,๔๐๙.๕๑	๒๐,๑๐๘.๘๗	๕๔,๘๓๕.๑๕
โขงเจียม	๐	๕.๖๓	๔,๙๘๔.๕๑	๔๗๐.๐๘	๕,๔๖๐.๒๒
ห้วยยาง	๐	๓,๗๐๒.๗๒	๓,๔๓๙.๘๕	๑๒,๒๑๐.๘๐	๑๙,๓๕๓.๓๗
นาโพธิ์กลาง	๐	๖๙.๗๓	๒,๑๙๒.๙๓	๑๑๘.๑๗	๒,๓๘๐.๘๓
หนองแสงใหญ่	๐	๕๓๘.๖๙	๑๗,๑๙๗.๑๐	๒,๐๓๖.๖๗	๑๙,๗๗๒.๕๖
ห้วยไผ่	๐	๐	๒,๕๙๕.๑๒	๕,๒๗๓.๑๕	๗,๘๖๘.๒๗

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๖ แผนที่แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว

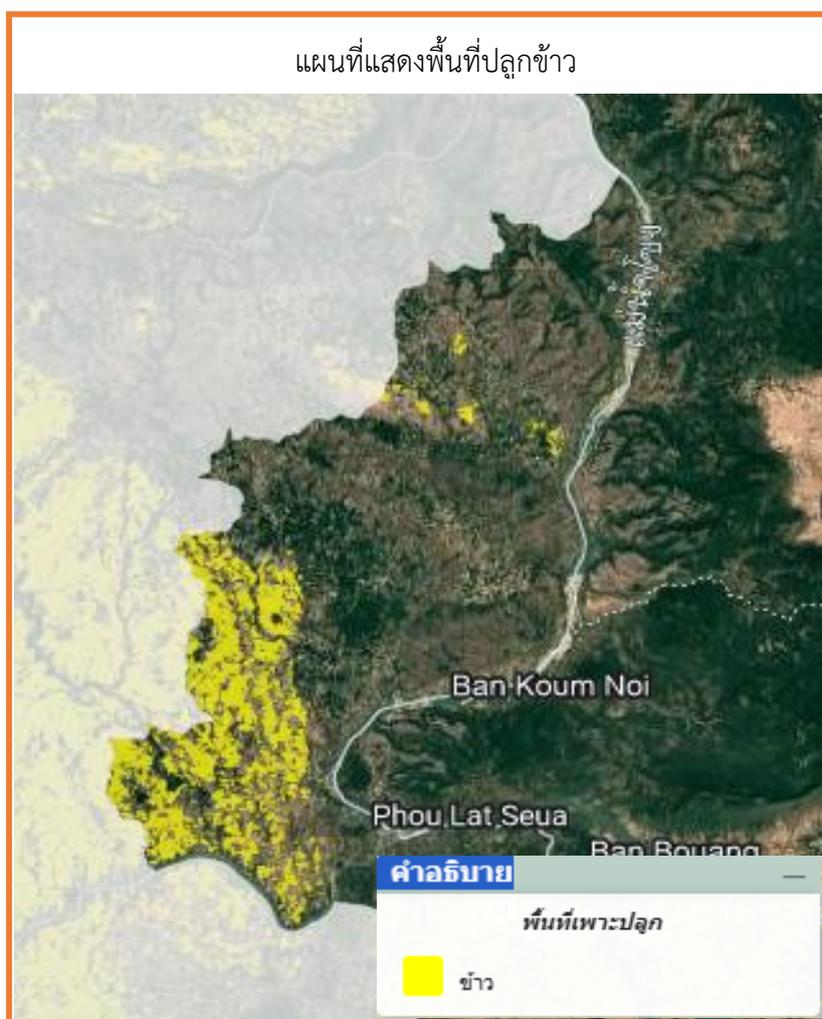
(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

๒) พื้นที่ปลูกข้าว

ตารางที่ ๓๐ แสดงครัวเรือนเกษตรกร พื้นที่ปลูก และผลผลิตข้าว

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
โขงเจียม	๘๖๙	๑๐,๑๒๗	๑๐,๑๒๗	๓,๙๒๙	๓๘๘
ห้วยยาง	๑,๕๓๘	๒๑,๖๐๘	๒๑,๖๐๘	๗,๘๘๗	๓๖๕
นาโพธิ์กลาง	๑,๒๖๖	๑๒,๑๙๖	๑๒,๑๙๖	๔,๕๘๖	๓๗๖
หนองแสงใหญ่	๑,๒๙๐	๑๘,๔๖๖	๑๘,๔๖๖	๖,๗๒๑	๓๖๔
ห้วยไผ่	๗๔๔	๘,๙๙๒	๘,๙๙๒	๓,๓๘๑	๓๗๖
รวม	๕,๖๕๖	๗๑,๓๘๙	๗๑,๓๘๙	๒๖,๖๘๕	๓๗๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙

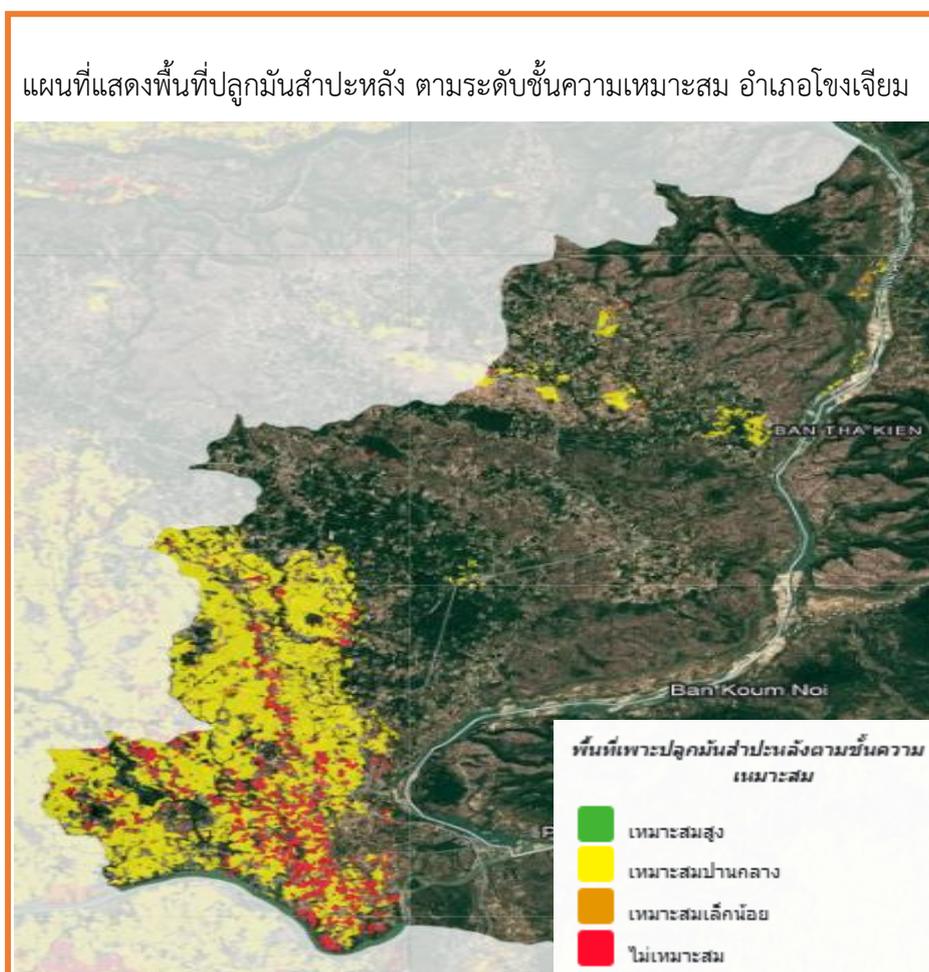
ภาพที่ ๗ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกข้าว (พื้นที่ปลูกจริง)
 (ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙)

(๓) พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง ตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตารางที่ ๓๑ แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม

ตำบล	พื้นที่ปลูกตามระดับความเหมาะสมสำหรับการปลูกมันสำปะหลัง (ไร่)				
	เหมาะสมมาก (S๑)	เหมาะสมปานกลาง (S๒)	เหมาะสมน้อย (S๓)	ไม่เหมาะสม (N)	รวมพื้นที่ทั้งหมด
รวมอำเภอโขงเจียม	๐	๐	๖๐,๓๓๓.๖๑	๖๙,๙๘๓.๘๘	๑๓๐,๓๑๗.๔๙
โขงเจียม	๐	๐	๔,๕๘๙.๙๐	๒๐,๐๖๗.๐๐	๒๔,๖๕๖.๙๐
ห้วยยาง	๐	๐	๒๖,๑๒๔.๗๐	๑๐,๓๙๗.๔๐	๓๖,๕๒๒.๑๐
นาโพธิ์กลาง	๐	๐	๖,๗๘๒.๘๗	๒,๘๔๙.๘๘	๙,๖๓๒.๗๕
หนองแสงใหญ่	๐	๐	๑๒,๙๔๕.๑๐	๒๔,๗๑๓.๔๐	๓๗,๖๕๘.๕๐
ห้วยไผ่	๐	๐	๙,๘๙๑.๐๔	๑๑,๙๕๖.๒๐	๒๑,๘๔๗.๒๔

ที่มา: <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

ภาพที่ ๘ แผนที่แสดงพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังตามระดับชั้นความเหมาะสม

(ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th/>, พ.ศ. ๒๕๖๙

๑.๓ สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต (เป็นเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้ในอำเภอ)

๑) การใช้พันธุ์ดี

ข้าว : เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้พันธุ์ข้าวหอมมะลิ ๑๐๕ และ กข๑๕ เป็นหลัก มีการรณรงค์ให้ใช้เมล็ดพันธุ์บริสุทธิ์จากศูนย์ข้าวชุมชนเพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่

มันสำปะหลัง : นิยมใช้พันธุ์ระยอง ๗๒, ระยอง ๘๑ และพันธุ์พิรุณ ๔ เนื่องจากทนแล้งได้ดีและให้เปอร์เซ็นต์แป้งสูง เหมาะกับสภาพดินทรายในพื้นที่

๒) การเตรียมดิน

ข้าว : ส่วนใหญ่ใช้รถไถเดินตามหรือรถแทรกเตอร์ล้อพ่วงในการไถตะและไถแปร มีการใช้ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักรองพื้นเพื่อปรับปรุงโครงสร้างดิน

มันสำปะหลัง : ใช้รถไถบุกเบิกและไถพรวน ๑-๒ รอบ จากนั้นจึงทำการยกย่อง (ยกร่อง) เพื่อความสะดวกในการระบายน้ำและช่วยให้หัวมันขยายตัวได้ดี

๓) การปลูก

ข้าว : มีทั้งการทำนาหว่าน (เนื่องจากแรงงานน้อย) และนาปักดำ ในบางพื้นที่เริ่มมีการนำเครื่องหยอดข้าวมาใช้เพื่อประหยัดเมล็ดพันธุ์

มันสำปะหลัง : ใช้แรงงานคนในการปักท่อนพันธุ์ โดยเน้นการวางระยะห่างที่เหมาะสม (ประมาณ ๘๐x๘๐ หรือ ๑๐๐x๑๐๐ ซม.) เพื่อไม่ให้แย่งอาหารกัน

๔) ระบบการให้น้ำ

ข้าว : ส่วนใหญ่ยังคงเป็น นาเกษตรอาศัยน้ำฝน โดยมีการขุดสระน้ำในไร่นา (โคก หนอง นา) มาช่วยเสริมในช่วงฝนทิ้งช่วง

มันสำปะหลัง : เป็นพืชที่ทนแล้งได้ดี จึงอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก แต่ในกลุ่มเกษตรกรก้าวหน้าเริ่มมีการใช้ระบบเทปน้ำหยดเพื่อเพิ่มน้ำให้กับหัวในช่วงหน้าแล้ง

๕) การดูแลรักษา

ข้าว : เน้นการควบคุมระดับน้ำและกำจัดวัชพืชในช่วง ๑-๒ เดือนแรก

มันสำปะหลัง : เน้นการกำจัดวัชพืชในช่วง ๑-๔ เดือนแรกก่อนที่ทรงพุ่มจะปิด โดยใช้ทั้งแรงงานคนและเครื่องจักรขนาดเล็ก

๖) การใส่ปุ๋ย

ข้าว : ใส่ปุ๋ยเคมีตามสูตรที่เหมาะสมกับระยะการเจริญเติบโต เช่น สูตร ๑๖-๒๐-๐ หรือ ๔๖-๐-๐ โดยเริ่มส่งเสริมการใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

มันสำปะหลัง : ใส่ปุ๋ยสูตรที่มีโพแทสเซียมสูง (เช่น ๑๕-๗-๑๘ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕) เพื่อบำรุงหัวในช่วงอายุ ๓-๕ เดือน

๗) การเก็บเกี่ยว

ข้าว : ปัจจุบันเปลี่ยนจากแรงงานคนมาใช้ รถเกี่ยวข้าว เกือบ ๑๐๐% เนื่องจากรวดเร็วและลดปัญหาขาดแคลนแรงงาน

มันสำปะหลัง : ใช้รถไถหัวหมูหรือเครื่องขุดมันพ่วงท้ายรถแทรกเตอร์ช่วยในการขุด จากนั้นใช้แรงงานคนในการตัดเหง้าและขนส่ง

๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว

ข้าว : มีการตากข้าวลดความชื้นบนลานตากหรือผ้าใบ ก่อนส่งขายโรงสีหรือเก็บใส่ยุ้งฉาง

มันสำปะหลัง : เมื่อขุดแล้วต้องรีบส่งสถานมันหรือโรงงานแปงภายใน ๑-๓ วัน เพื่อป้องกันการเน่าเสีย และไม่ให้เปอร์เซ็นต์แป้งลดลง

๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู

ข้าว : เฝ้าระวังเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและโรคไหม้ เน้นการใช้สารชีวภัณฑ์และสารเคมีตามความจำเป็น

มันสำปะหลัง : ปัญหาหลักคือ โรคใบด่างมันสำปะหลัง (CMD) โดยเน้นการใช้ท่อนพันธุ์ที่สะอาด และการทำลายต้นที่ติดโรคทันทีเพื่อป้องกันการระบาด

๑.๔ ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอโขงเจียม มีการปลูกพืชเศรษฐกิจสำคัญ ดังนี้

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว				←	△	→				←	▽	→
มันสำปะหลัง	←	▽	→	←	△	→					←	→

สัญลักษณ์

←→ ช่วงฤดูปลูก

△ ปลูกสูงสุด

←→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว

▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

ภาพที่ ๙ แสดงปฏิทินการเพาะปลูก

๑.๕ ต้นทุนการผลิต (ปรับเปลี่ยนตารางได้ตามความเหมาะสม)

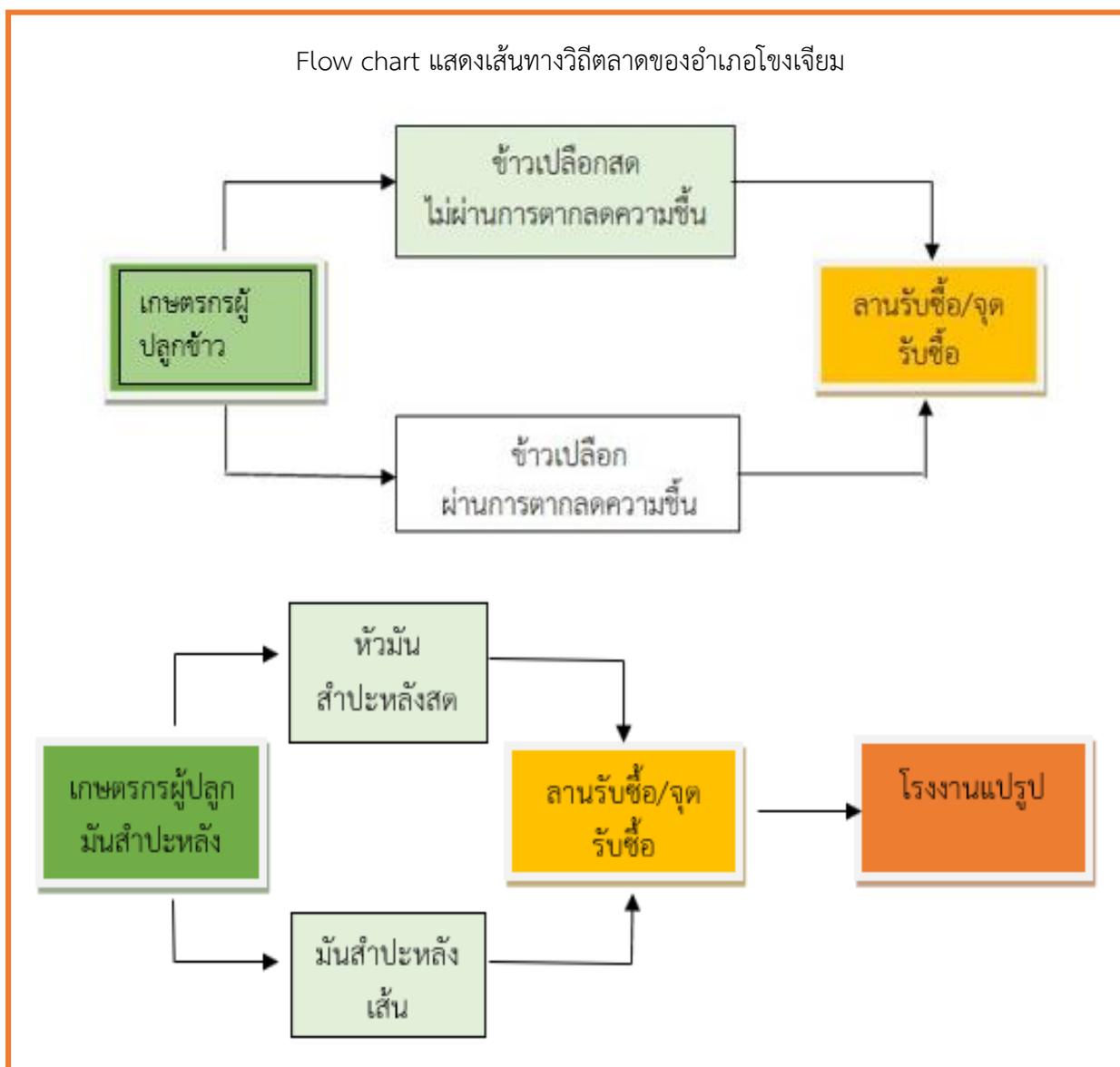
ตารางที่ ๓๒ แสดงต้นทุนการผลิตพืชเศรษฐกิจ ปี ๒๕๖๘

รายการ (ตัวอย่าง)	ในเขตชลประทาน		นอกเขตชลประทาน		หมายเหตุ
			ข้าว	มันสำปะหลัง	
ไถดะ	-	-	๓๐๐	๕๐๐	
ไถแปร	-	-	๓๐๐	๕๐๐	
ไถยกร่อง (กรัมเบอร์)	-	-	-	๓๐๐	
พันธุ์	-	-	๕๐๐	๘๐๐	
ค่าแรงปลูก	-	-	๓๐๐	๓๐๐	
ยากุมวัชพืช (๒ ครั้ง)	-	-	๓๐๐	๔๐๐	
กลบร่อง	-	-	-	๓๐๐	
ตายหญ้า	-	-	-	๓๐๐	
ปุ๋ย ๖๐ กก./ไร่ (๒ ครั้ง)	-	-	๑,๒๐๐	๑,๒๐๐	
ค่าแรงใส่ปุ๋ย	-	-	๓๐๐	๓๐๐	
ค่าแรงเก็บเกี่ยว	-	-	๓๐๐	๓๐๐	
ค่าขนส่ง	-	-	๓๐๐	๕๐๐	
ค่าเช่า	-	-	๕๐๐	๘๐๐	
รวม	-	-	๔,๓๐๐	๖,๕๐๐	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๑.๖ สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

๑) วิธีการตลาด (เป็นวิถีตลาดที่เกิดขึ้นในอำเภอ)

ภาพที่ ๑๐ แสดงวิถีการตลาดสินค้าเกษตรสำคัญ อำเภอโขงเจียม
(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒) แหล่งรับซื้อผลผลิต/ โรงงานแปรรูป

มีแหล่งรับซื้อ รวม ๑๑ แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ๔ ตำบล โขงเจียม จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๒ ตำบล ห้วยยาง จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๕ ตำบล ห้วยยาง จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๗ ตำบล ห้วยยาง จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๑ ตำบล นาโพธิ์กลาง จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๒ ตำบล นาโพธิ์กลาง จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๔ ตำบล หนองแสงใหญ่ จำนวน ๑ แห่ง

- อยู่ในหมู่ที่ ๖ ตำบลหนองแสงใหญ่ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๖ ตำบลห้วยไผ่ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๗ ตำบลห้วยไผ่ จำนวน ๑ แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ๑๐ ตำบลห้วยไผ่ จำนวน ๑ แห่ง

มีโรงงาน - รวม - แห่ง -

- อยู่ในหมู่ที่ ตำบล จำนวน แห่ง
- อยู่ในหมู่ที่ ตำบล จำนวน แห่ง

๑.๗ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

๑) เกษตรกร

มีเกษตรกรผู้ปลูกในอำเภอจำนวน ๖,๙๑๔ ราย และมีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ จำนวน ๕ ราย มีความรู้ ความชำนาญ องค์กรความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

ตารางที่ ๓๓ แสดงเกษตรกรต้นแบบของสินค้าในพื้นที่

ที่	หมู่	ตำบล	ประเภท	องค์ความรู้โดดเด่น
๑	๔	โขงเจียม	เกษตรผสมผสาน	เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน
๒	๗	ห้วยยาง	พืชไร่	การผลิตมันสำปะหลังคุณภาพ
๓	๒	นาโพธิ์กลาง	พืชไร่	การผลิตมันสำปะหลังคุณภาพ
๔	๖	หนองแสงใหญ่	ไม้ผล	การผลิตมะม่วงนอกฤดู
๕	๑	ห้วยไผ่	ข้าว	การผลิตข้าวคุณภาพ

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม, พ.ศ. ๒๕๖๙)

๒) องค์กรเกษตรกร ดังนี้

ตารางที่ ๓๔ แสดงองค์กรเกษตรกรที่เกี่ยวข้องกับสินค้าในพื้นที่

องค์กรเกษตรกร	จำนวน (แห่ง)	ชื่อกลุ่ม
ศพก.	๓	๑. ศูนย์เรียนรู้เกษตรทฤษฎีใหม่/เกษตรผสมผสาน ม.๔ ต.โขงเจียม ๒. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว ม.๘ ต.นาโพธิ์กลาง ๓. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว ม.๑ ต.ห้วยไผ่
แปลงใหญ่	๕	๑. แปลงใหญ่ข้าว ม.๘ ต.นาโพธิ์กลาง ๒. แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ม.๑ ต.ห้วยไผ่ ๓. แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ม. ๒ ต.นาโพธิ์กลาง ๔. แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ม. ๗ ต.ห้วยยาง ๕. แปลงใหญ่มันสำปะหลัง ม. ๘ ต.หนองแสงใหญ่
วิสาหกิจชุมชน	๓	๑. การผลิตข้าวปลอดภัยเพื่อความมั่นคงทางอาหาร ๒. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังบ้านกุดเรือคำ ๓. กลุ่มมันสำปะหลังแปลงใหญ่ ต.ห้วยยาง อ.โขงเจียม

๒. การวิเคราะห์ Supply chain

ตารางที่ ๓๕ แสดงการวิเคราะห์ Supply chain ของสินค้า เกษตรสำคัญ อำเภอโขงเจียม

		ต้นทาง	กลางทาง	ปลายทาง
มิติพื้นที่	สถานการณ์ปัจจุบัน	พื้นที่นาส่วนใหญ่เป็น อาศัยน้ำฝน ดินปนทราย ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ	การบริหารจัดการน้ำใน แปลงยังเป็นแบบดั้งเดิม	พื้นที่เก็บเกี่ยวเข้าถึง ยากในบางตำบล
	ปัญหา Pain point	ฝนทิ้งช่วงบ่อยครั้ง ดินไม่ อุ้มน้ำ ทำให้ผลผลิตต่อไร่ ต่ำและไม่คงที่	การกระจายน้ำไม่ทั่วถึง แปลงนาไม่ได้ระดับ	รถเกี่ยวข้าวเข้าไม่ถึง พื้นที่แปลงเล็ก หรือ ติดหล่ม
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	ใช้ระบบ Agri-Map Online วางแผนโซนนิ่ง และติดตั้ง Sensor วัด ความชื้นในดิน เชื่อมต่อ สมาร์ตโฟน	ใช้เทคโนโลยี Laser Land Leveling ปรับ หน้าดินให้เรียบเพื่อ ประหยัดน้ำ	พัฒนาแอปฯ Booking Machine เพื่อจับคู่เจ้าของรถ เกี่ยวขนาดที่ เหมาะสมกับขนาด แปลง
มิติคน	สถานการณ์ปัจจุบัน	เกษตรกรส่วนใหญ่เป็น ผู้สูงอายุ ขาดแรงงาน วัยรุ่น	รวมกลุ่มเกษตรกรแปลง ใหญ่แต่ยังขาดการ จัดการข้อมูล	งาพ่อค้าคนกลาง ในการกำหนดราคา
	ปัญหา Pain point	ทัศนคติแบบเดิม ไม่กล้า ลงทุนในเทคโนโลยีใหม่	ขาดการจดบันทึกต้นทุน ที่แม่นยำ ทำให้วิเคราะห์ กำไรยาก	ขาดอำนาจต่อรอง ไม่ทราบราคาตลาด ล่วงหน้า
	แนวทาง/App tech. ที่จะใช้แก้ปัญหา	จัดทำ Smart Farmer Hub อบรมการใช้โดรน เกษตรเพื่อฉีดพ่น ช่วยลด การใช้แรงงาน	ใช้แอปฯ ฟาร์มแม่นยำ (Farm Book) บันทึก กิจกรรมและบัญชีฟาร์ม แบบ Real-time	สร้าง Digital Platform เชื่อมต่อ กลุ่มเกษตรกรกับ โรงสีโดยตรง เพื่อ เช็กราคารายวัน
มิติสินค้า	สถานการณ์ปัจจุบัน	ใช้เมล็ดพันธุ์และท่อนพันธุ์ เดิมซ้ำๆ หลายรอบ	คุณภาพสินค้าไม่ สม่ำเสมอ (ข้าวมี ความชื้นสูง/มันแป้ง น้อย)	ขายแบบวัตถุดิบดิบ (Commodity) เป็น ส่วนใหญ่

	<p>ปัญหา Pain point</p>	<p>พันธุ์เริ่มเสื่อม ผลผลิต ลดลง อ่อนแอต่อโรค (เช่น ใบด่างมัน)</p>	<p>การเก็บรักษาไม่ดีพอ ทำให้ ถูกตัดราคาที่หน้าลาน</p>	<p>ใช้แอปฯ AI ตรวจสอบคุณภาพ ข้าว (Grain Analysis) จาก ภาพถ่ายเพื่อ ประเมินเกรด เบื้องต้น</p>
	<p>แนวทาง/App tech. ที่ จะใช้แก้ปัญหา</p>	<p>ระบบ Traceability ตรวจสอบย้อนกลับที่มา เมล็ดพันธุ์บริสุทธิ์ผ่าน QR Code</p>	<p>ใช้แอปฯ AI ตรวจสอบ คุณภาพข้าว (Grain Analysis) จากภาพถ่าย เพื่อประเมินเกรด เบื้องต้น</p>	<p>พัฒนา E- commerce & Storytelling นำเสนอข้าวหอม มะลิโขงเยี่ยมใน ฐานะสินค้าพรีเมียม</p>

บทที่ ๓

บทสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

๑. แบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) ของทุกโครงการ

ตารางที่ ๓๖ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) สินค้าข้าว

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าข้าวหอมมะลิเชิงเจียมด้วยเทคโนโลยีอัจฉริยะ และการตลาดดิจิทัล
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นและเกษตรแปรรูป
๓. แนวทางการพัฒนา	การส่งเสริมเกษตรมูลค่าสูงและการจัดการทรัพยากรเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่
๔. หลักการและเหตุผล	พื้นที่เชิงเจียมมีศักยภาพด้านข้าวหอมมะลิคุณภาพดี แต่ประสบปัญหาดินทราย ขาดน้ำ แคลนแรงงาน และขาดการเชื่อมโยงตลาด ทำให้เกษตรกรเสียโอกาสในการสร้างรายได้ จึงต้องใช้เทคโนโลยีและระบบบริหารจัดการ Supply Chain เข้ามาช่วย
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวหอมมะลิในพื้นที่ดินทรายด้วยเทคโนโลยี Agri-Tech ๒. เพื่อยกระดับทักษะเกษตรกรสู่ Smart Farmer และสร้างระบบตรวจสอบย้อนกลับ (Traceability)
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. รายได้สุทธิของเกษตรกรในโครงการเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ๒. จำนวนเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานข้าวพรีเมียม/GAP ไม่น้อยกว่า ๑๕๐ ราย
๗. พื้นที่เป้าหมาย	พื้นที่ปลูกข้าวคุณภาพดีในเขตอำเภอเชิงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
๘. กิจกรรมหลัก	๑. ปรับปรุงบำรุงดินและติดตั้งระบบเซนเซอร์วิเคราะห์ธาตุอาหารในดินอัจฉริยะ ๒. อบรมการบริหารจัดการฟาร์มดิจิทัลและการใช้โดรนทางการเกษตร ๓. พัฒนา Brand Identity และแพลตฟอร์มตลาดออนไลน์ (Direct to Consumer)
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอเชิงเจียม ร่วมกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายศพก.และแปลงใหญ่ในพื้นที่
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	๑๒ เดือน (๑ ปีงบประมาณ)

๑๑. งบประมาณ	๒๕๐,๐๐๐ บาท (งบพัฒนาจังหวัด/งบโครงการตามแผนปฏิบัติราชการประจำปี)
๑๒. ผลผลิต (Output)	๑. แพลงนาสาธิตอัจฉริยะจำนวน ๕ จุด ๒. เกษตรกร ๑๕๐ รายผ่านการอบรมทักษะดิจิทัลและได้รับระบบ QR Code ติดตามสินค้า
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการทั้ง ๑๕๐ ราย สามารถผลิตข้าวหอมมะลิโขงเจียมมีมูลค่าเพิ่มขึ้น มีฐานข้อมูลการผลิตที่แม่นยำ และเกิดเครือข่ายการค้าที่ยั่งยืนระหว่างเกษตรกรกับผู้บริโภคโดยตรง

ตารางที่ ๓๗ แสดงแบบสรุปโครงการแบบย่อ (Project Brief) สินค้ามันสำปะหลัง

หัวข้อ	รายละเอียด
๑. ชื่อโครงการสำคัญ	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ Supply Chain มันสำปะหลังสะอาดด้วยเทคโนโลยีการจัดการโรคและระบบชลประทานอัจฉริยะ
๒. ชื่อแผนงาน	แผนงานสร้างมูลค่าเพิ่มสินค้าเกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่นและเกษตรแปรรูป
๓. แนวทางการพัฒนา	การส่งเสริมเกษตรมูลค่าสูงและการจัดการทรัพยากรเกษตรด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่
๔. หลักการและเหตุผล	มันสำปะหลังในโขงเจียมประสบปัญหาโรคใบด่าง (CMD) ระบาดและดินทรายเก็บความชื้นต่ำ ทำให้ผลผลิตต่อไร่และเปอร์เซ็นต์แป้งไม่ได้มาตรฐาน จึงต้องนำเทคโนโลยีแปลงสะอาดและระบบจัดการน้ำเข้ามาใช้เพื่อยกระดับคุณภาพส่งเข้าสู่โรงงานแปรรูป
๕. วัตถุประสงค์ของโครงการ	๑. เพื่อควบคุมการระบาดของโรคใบด่างและกระจายพันธุ์มันสำปะหลังสะอาดสู่เกษตรกร ๒. เพื่อเพิ่มผลผลิตต่อไร่และค่าเปอร์เซ็นต์แป้งผ่านระบบการจัดการน้ำและปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
๖. ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย	๑. พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในโครงการมีผลผลิตเฉลี่ยเพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕ ๒. เกษตรกรผ่านการประเมินมาตรฐานการผลิตมันสำปะหลังคุณภาพ (เปอร์เซ็นต์แป้งสูง) ไม่น้อยกว่า ๑๕๐ ราย
๗. พื้นที่เป้าหมาย	พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในเขตอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี
๘. กิจกรรมหลัก	๑. จัดตั้งศูนย์บริหารจัดการศัตรูพืชและผลิตท่อนพันธุ์สะอาดในชุมชน ๒. ติดตั้งระบบน้ำหยดอัจฉริยะและระบบให้น้ำแม่นยำเพื่อรับมือภัยแล้ง

	๓. เชื่อมโยงตลาดระหว่างกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกับโรงงานแปรรูป (Contract Farming) เพื่อรับซื้อตามเกรดคุณภาพ
๙. หน่วยงานดำเนินการ	สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเครือข่ายศพก.และแปลงใหญ่ในพื้นที่
๑๐. ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ	๑๒ เดือน (๑ ปีงบประมาณ)
๑๑. งบประมาณ	๒๕๐,๐๐๐ บาท (งบพัฒนาจังหวัด/งบโครงการตามแผนปฏิบัติการประจำปี)
๑๒. ผลผลิต (Output)	๑. ศูนย์เรียนรู้การผลิตท่อนพันธุ์สะอาดจำนวน ๕ ศูนย์ ๒. แปลงต้นแบบระบบน้ำหยดอัจฉริยะครอบคลุมพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่
๑๓. ผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการ (Outcome)	เกษตรกรสามารถผลิตมันสำปะหลังที่มีคุณภาพสูง ลดความสูญเสียจากโรคระบาด และมีความมั่นคงด้านรายได้ผ่านข้อตกลงซื้อขายที่ชัดเจนกับภาคอุตสาหกรรม

๒. สรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

ตารางที่ ๓๗ แสดงสรุปโครงการ/กิจกรรมตามกรอบการพัฒนาการเกษตรเชิงพื้นที่

โครงการ (Project)	ปัจจัยขาเข้า (Input)	กิจกรรม/กระบวนการ (Activities)	ผลการดำเนินกิจกรรม			แหล่ง งบประมาณ	ปีที่ดำเนินการ
			ผลผลิต (Output) (เห็นผลทันทีหรือภายใน ๑ ปี)	ผลลัพธ์ (Outcome) (เห็นผลภายใน ๒ ปี)	ผลกระทบ (Impact) (เห็นผลภายใน ๓ - ๕ ปี)		
๑. โครงการยกระดับห่วงโซ่คุณค่าข้าวหอมมะลิโขงเจียมฯ	งบประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ บาท, บุคลากรเกษตร, เทคโนโลยี Agri-Tech	๑. ปรับปรุงดินและติดตั้งเซนเซอร์ วิเคราะห์ธาตุอาหาร ๒. อบรมการจัดการฟาร์มดิจิทัลและใช้โดรน ๓. พัฒนา Brand Identity และตลาดออนไลน์	๑. แปลงนาสาธิตอัจฉริยะ ๕ จุด ๒. เกษตรกร ๑๕๐ รายผ่านการอบรมและได้ QR Code	เกษตรกร ๑๕๐ รายมีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ และมีฐานข้อมูลการผลิตที่แม่นยำ	เกิดเครือข่ายการค้าที่ยั่งยืน ข้าวหอมมะลิโขงเจียมเป็นสินค้าพรีเมียมที่ตรวจสอบย้อนกลับได้ระดับสากล	งบพัฒนาจังหวัด/ แผนปฏิบัติการราชการประจำปี	๑๒ เดือน (๑ ปีงบประมาณ)
๒. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ Supply Chain มันสำปะหลังสะอาดฯ	งบประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ บาท, ท่อนพันธุ์สะอาด, ระบบน้ำหยดอัจฉริยะ	๑. จัดตั้งศูนย์ผลิตท่อนพันธุ์สะอาดในชุมชน ๒. ติดตั้งระบบน้ำหยดอัจฉริยะแม่นยำ ๓. ทำข้อตกลงตลาด (Contract Farming) กับโรงงาน	๑. ศูนย์เรียนรู้ผลิตท่อนพันธุ์สะอาด ๕ ศูนย์ ๒. แปลงต้นแบบระบบน้ำหยดพื้นที่ไม่น้อยกว่า ๑๐๐ ไร่	ผลผลิตต่อไร่เพิ่มขึ้นร้อยละ ๑๕ และเกษตรกร ๑๕๐ รายผลิตมันสำปะหลังได้มาตรฐานแป็งสูง	ลดความสูญเสียจากโรคระบาด (ใบด่าง) อย่างยั่งยืน และเกษตรกรมีความมั่นคงด้านรายได้จากภาคอุตสาหกรรม	งบพัฒนาจังหวัด/ แผนปฏิบัติการราชการประจำปี	๑๒ เดือน (๑ ปีงบประมาณ)

บรรณานุกรม

- กรมพัฒนาที่ดิน. (๒๕๖๙). ฐานข้อมูลทรัพยากรดินและการใช้ประโยชน์ที่ดิน
ที่ว่าการอำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. (๒๕๖๙). ข้อมูลพื้นฐานและแผนพัฒนาอำเภอโขงเจียม
ศูนย์อุตุวิทยามหาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. (๒๕๖๙). สถิติภูมิอากาศและปริมาณน้ำฝนจังหวัด
อุบลราชธานี..
- สำนักงานเกษตรอำเภอโขงเจียม. (๒๕๖๙). รายงานสถานการณ์การปลูกพืชเศรษฐกิจและข้อมูลเกษตรกร..
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอโขงเจียม. (๒๕๖๙). ข้อมูลกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์โอท็อป (OTOP)
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (๒๕๖๙). Agri-Map Online: ระบบแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิง
รุก. สืบค้นจาก <https://agri-map-online.moac.go.th/>.
- Yotathai. (๒๕๖๙). แผนที่เส้นชั้นความสูง (Contour Map) ๗๗ จังหวัด. สืบค้นจาก
<https://www.yotathai.com/yotanews/contour-map-๗๗>.